

МІЖЕТА

ЧАСОПИС ЛЬВІВСЬКОЇ АРХІЕПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

листопад 2006 року Божого, число 28/9/183

2 – 3 стор.

Постанови Синоду єпископів.
Новини з життя Церкви.

4 – 5 стор.

Владика Василь Семенюк Єпарх
Тернопільско-Зборівський.
Новомученики за Христа

6 – 7 стор.

Владика Ігор Возняк відповідає
на запитання.
А що за рекламою?
Дитячий будинок сімейного типу.

8 – 9 стор.

10 – 11 стор.

12 – стор.

Катехизмові правди.
Церква і політика. Лицемірство
О.Мороза.
Сталін і “Третій Рим”.

НАЦІОНАЛЬНА РІЧНИЦЯ

(Про релігійне відзначування національних річниць – прим. вид.).

Кожна важніша подія в житті одиниць і родин і цілої суспільності — народу звертає думку й серця християн до Всевишнього Сотворителя неба і землі, бо від Його Провидіння залежить доля і людей і народів. Тому й усі національні річниці обходять християни молитвами й торжественними Богослуженнями. Знають, що від Благодаті Всевишнього і від Його святого Благословення мають випросити собі кожний зокрема і цілому своєму народові всі ті дари небесні, яких потрібного всестороннього й щасливого розвитку всіх народніх сил і прикмет, і до благословенного розвитку духового й матеріального життя народу.

В день Першого Листопада зберуться по наших церквах українці, віруючі християни-католики, щоби перед престолом Всевишнього предложити свої молитви, подяки та прохання. Виславляючи передовсім всемогучу Силу Спасителя нашого і Царя Христа, будемо складати Йому подяку за всі « даянія блага » і за всі « совершенні дари », що задля заслуг Його життя і смерті спливають на наш нарід кожної днини. Будемо благувати Христа Спасителя за милосердя для всіх тих, що терплять, будемо поручати Його милосердю душі всіх померших, а особливим способом тих, що поклали буйні голови на полях слави і сповненого обов'язку.

Церква й церковні установи стали практикою віків і силою Божої установи до того ступеня осередком життя та джерелом світла й сили, що навіть ті, котрі відчужилися від Правди, яку Церква голосить, та від принципів, яких боронить, — у великі національні річниці стають у ряди з українцями-християнами і лучаться з ними як не вірою, надією й молитвою, то бодай зовнішньою приявністю в наших храмах. Ми допускаємо їх радо бодай до того зовнішнього учасництва з нами, надіючися, що зовнішні форми і звичаї доведуть їх за Божою Благодаттю до внутрішньої духовної спільності, що нас поміж собою і з Богом в'яже в те всесвітнє і відвічне братство Божої Любові, яке св. Письмо називає Містичним Тілом Христа.

Хвилина торжественних молитов і сердечних всенародніх благань за милосердя зворушує часом і тих, що — чужі Христовій Благодаті — все таки оцінюють, чим є релігія і Церква для народу.

Однак бувають, на жаль, і люди, що до того ступеня затратили християнську віру і до того ступеня відчужилися від християнської думки, що в торжественну хвилину всенародніх молитов приходять у наші храми, щоби святощі наші святотатським поведінням топтати. З храму Божого і з храму молитви роблять арену крикливих і нерозумних політичних демонстрацій, якими зневажають Всевишнього й ображують християнські почування свого народу. Перед таким зловживанням нерозумних і засліплених, для яких Богослуження є тільки зовнішньою формою, а патріотизм полягає тільки на словах і криках, мусимо двері наших храмів замкнути.

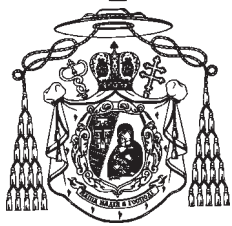
У житті нашого народу, і Галичини зокрема, день першого листопада є особливим, адже цього дня святкуємо День пам'яті Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького, в особливий спосіб згадуємо героїв Листопадового Чину тощо. Та, на превеликий жаль, чомусь ці дати у нашій свідомості відходять на задній план, вони чомусь тьмяніють перед святами чужими для нашого народу. В більшості галичан старшого покоління день першого листопада асоціюється зі святом Усіх Святих, котре сьогодні обходять наші сусіди-поляки. Нікому не є заборонено піти цього дня на цвинтар і запалити свічки на могилах, але чи конечно це робити саме цього дня, мавпуючи чуже? Не хочеться виглядати шовіністом, але варто застановитись: чи хтось із наших західних сусідів в Польщі шанує свята українського народу так, це робимо ми?

Поза тим, від дня смерті Митрополита Андрея Шептицького минуло вже більше ніж 60 років – час достатній для осмислення величчя цієї Особи. Подивімося довкола себе, загляньмо сьогодні до української школи: чи належним чином подається сьогодні українським школярам значення Митрополита А. Шептицького для історії Української Держави? Сьогоднішні українські школярі та студентство більше знають, переймаються і святкують Геловін, вшановуючи нечисту силу. Сумно...

о. Іван ГАЛІМУРКА, редактор

+ Андрей Митрополит

О Ф І Ц І Й Н О

ПОСТАНОВИ 32-ї сесії Синоду єпископів Києво-Галицької Митрополії УГКЦ

(Зарваниця,
Тернопільсько-Зборівська єпархія, 20-21
жовтня 2006 року Божого)

1. Затвердити на трирічний випробувальний термін Статут Колегії єпархіальних радників з внесеними поправками та доповненнями.
  2. Встановити юрисдикцію Курії Львівської Архиепархії Української Греко-Католицької Церкви над Львівською духовною семінарією Святого Духа Української Греко-Католицької Церкви.
  3. Просити Блаженнішого Любомира до наступної сесії Митрополичого Синоду опрацювати проект Статуту Душпастирської ради.
  4. Доручити Преосвященному Владиці Софрону (Мудрому) опрацювати проект Положення про обов'язки декана та подати його на розгляд на наступну сесію Митрополичого Синоду.
  5. Затвердити та благословити до виконання Проект боротьби за тверезий спосіб життя, поданий Комісією душпастирства охорони здоров'я, та призначити до 20 листопада 2006 року Божого у кожній єпархії відповідальних за його реалізацію осіб.
  6. Продовжити ще на один рік мандат Комісії українсько-польського примирення, залишивши незмінним її склад.
  7. Написати листа до римсько-католицького єпископату в Україні, Литві та Латвії з висловами вдячності за допомогу в час тоталітарного переслідування.
  8. Організувати у 2007 році Божому у Перемишлянах-Уневі прощу духовенства Української Греко-Католицької та Римсько-Католицької Церков Польщі на честь блаженного отця Омеляна Ковча.
  9. Затвердити з внесеними змінами і доповненнями Статут Загальноцерковного фонду на потреби УГКЦ у країнах, де не створено церковних структур нашої Церкви.
  10. Затвердити склад делегації від УГКЦ на III Європейську єкуменічну асамблею до Сібіу (Румунія).
  11. Тридцять третю сесію Митрополичого Синоду провести у грудні 2006 року Божого.
- Ці постанови стають правомірними з 1 листопада 2006 року Божого.

Голова Синоду єпископів
Києво-Галицької Митрополії
Української Греко-Католицької Церкви
+ ЛЮБОМИР

Реколекції для священників Львівської архієпархії

Із 24 до 27 жовтня тривав перший тур реколекцій для священників Львівської архієпархії, що проходять у реколекційному будинку Львівської архієпархії у Брюховичах. У розпорядженні о. Ореста Фредина, протосинкела Львівської архієпархії, із нагоди початку реколекцій, зокрема, йдеться: «Згідно з канonom 369 §2 ККЦ, зобов'язую всіх священників та дяконів Львівської архієпархії УГКЦ взяти участь у щорічних реколекціях». Реколектантом є о. Корнилій Яремак, ЧСВВ, директор василіянських місій в Україні.

Реколекції проходять у чотири тури:
I тур – з 24 по 27 жовтня;
II тур – з 14 по 17 листопада;
III тур – з 28 листопада по 1 грудня;
IV тур – з 5 по 8 грудня.

ІНФОРМУЄ КАНЦЕЛЯРІЯ АРХІЄПІСКОПА

У неділю, 8 жовтня, Архиепископ Львівський Ігор (Возьняк) відслужив Святу Літургію у м. Яворові. Пам'ятним є те, що ця Архидієвська свята Літургія служилася вперше в новозбудованому храмі, який було посвячено перед початком Божественної Літургії. Наприкінці богослужіння Кир Ігор виголосив проповідь, у якій подякував будівельникам і членам новосформованої парохії за те, що у такий непростий час не побоялися взятися за будову церковної будівлі, бо вірили, що Господь піклуватиметься нею та всіма її прихожанами. Крім того, владика в особливий спосіб звернувся до отця Володимира Шидловського з подякою за його великий вклад у будівництво, піднісши о. Шидловського до гідності пароха з правом носити набедреник.

На Богослужінні також були присутні представники влади м. Яворова, які теж вітали отця-пароха і парохіян з такою визначною подією в житті їхнього міста.

У п'ятницю, напередодні свята Покрови Пресвятої Богородиці, у соборі св. Юра владика Ігор Возьняк відслужив Велику Вечірню з Літєю.

У сам день свята Покрови у соборі св. Юра Архиепископ Львівський Кир Ігор у співслужінні преосвященного владика Петра Крика відслужив Архидієвську св. Літургію. Проповідь виголосив преосвященний Петро. Наприкінці Літургії було відслужено Водосвяття, після якого Владика окропили народ свяченою водою.

У неділю 15 жовтня Високопреосвященний Ігор (Возьняк) завітав до парохіян с. Шпиколоси, що на Золочівщині, які святкували 100-літній ювілей свого храму.

На Літургію, яку очолив архієпископ, з'їхалося чимало священників, а також багато людей з інших парохій. Владика Ігор виголосив проповідь, у якій подякував парохіянам за те, що пам'ятають про свою церкву, дбають за неї та дорожать нею, як духовною Матір'ю.

Наприкінці Літургії в парохіяни особливий спосіб привітали отця Михайла Смолінського за його вклад у розбудову парафії, а Кир Ігор в знак подяки надав о. Михайлові право носити Хрест з прикрасами.

У кінці Божественної Літургії було відслужено Водосвяття, після якого Владика окропив людей свяченою водою. Після святкового обіду свято продовжилось в будинку «Просвіти», на сцені котрого було поставлено святковий концерт за участю місцевих аматорів. Закінчив святкування яскравий феєрверк.

Наступної неділі, 22 жовтня, у Львові на Погулянці служилася Архидієвська Божественна Літургія з нагоди проведення молодіжного Собору Львівської Архидієвської, котру очолив Архиепископ Львівський Ігор (Возьняк). У своєму зверненні, до зібраних перед Палацом молоді та юнацтва молодих людей, архієпископ подякував їм за те, що вони зібралися на Собор, щоб обговорити насущні проблеми молоді, щоб спільно помолитися і подякувати Богові за себе та за своїх ближніх.

У середу, 25 жовтня, при церкві Воскресіння Христового, що у Львові по вул. Городоцькій, Високопреосвященний Архиепископ Ігор освятив пральню для потребуючих та бідних людей, котрі з якихсь причин не в силі виконати це вдома. У своєму слові Владика Ігор звернувся до теми милосердя, наголосивши на тому, що Господь помилує всіх тих, хто сьогодні чинить милосердя супроти свого ближнього.

Наступного дня, у четвер, Кир Ігор відслужив Архидієвську Божественну Літургію для неповносправних і тих, хто ними піклується.

Того ж дня, неподалік собору св. Юра, Благодійним фондом «Карітас» було організовано благочинний обід для потребуючих. Щоб цей обід поблагословити, до його учасників прибув Архиепископ Львівський Ігор. Він звернувся коротеньким словом до присутніх, помолився, а відтак поблагословив приготовані страви, як, рівно ж, і всіх присутніх на цьому обіді.

В останню неділю жовтня Владика Ігор відвідав парохіян с. Сарни, що на Яворівщині, щоб освятити новий престіл, що його до свого храму постаралися парохіяни. Архидієвську Божественну Літургію владика Ігор служив уже на новопосвяченому престолі.

НАВЧАННЯ В ІНСТИТУТІ РОЗПОЧАЛОСЯ

В реколекційному будинку Львівської архієпархії, що у смт. Брюховичі (вул. Широка, 4) відбулося урочисте відкриття Інституту постійної формації духовенства Львівської архієпархії ім. Патріарха Йосифа Сліпого. Розпочався цей захід молебнем до Богородиці, який відслужив Високопреосвященний Владика Ігор (Возьняк), архієпископ Львівський, у співслужінні директора інституту о. Миколая Фредина та протопресвітера Шевченківського протопресвітерату о. Петра Салагуба.

По завершенні молебня до священників звернувся Владика Ігор. Він, зокрема, сказав: «Як відповідальний у великій мірі за виховання нашого священства, усіх запрошую до участі у планованих заняттях. Це запрошення для священників нашої архієпархії не є до вибору служителя, але обов'язує його відповідний припис права, про що вже згадувалося вище. Це також будемо враховувати при обсадженні певних парафій, різного роду нагородах, певних змінах, послугах, тощо. Очевидно, хто буде шукати собі

оправдання, щоб не брати участі у цьому курсі, я зі свого боку постараюся приймати відповідні приписи закону міри. Дуже дякую всім, хто трудився над приготуванням цього навчального курсу, а також викладачам, котрі, mimo великої зайнятості, погодилися додатково приділити свій час для посвячення нас у певний рід знань. Хай Господь усіх кріпить Своєю силою та дає нам розуму, щоб добре використати запропонований вишкіл. Пресвята Богородице, Тобі поручаю це благородне й необхідне діло».

Відтак до присутніх священників звернувся о. Миколай Фредина. Він повідомив, що всі священники архієпархії є поділені на три групи і що кожна група має визначені дні занять. Перша група буде вивчати Святе Письмо та моральну теологію, друга – пасторальну теологію та катехитику; третя – це священники, які мають наукові ступені; вони будуть збиратися разом, щоб ділитися досвідом кожен у своїй ділянці. Крім того, він попросив усіх взяти активну участь у розробленні програми навчання.

По закінченні навчання кожного року буде проводитися екзаменаційна сесія.

о. Олег ПАНЧИНЯК

МОЛОДІЖНИЙ СОБОР ЛЬВІВСЬКОЇ АРХИЄПАРХІЇ

доповідь сестри Наталії Мельник «Місце та покликання молоді людини у Церкві». Папа Іван Павло II говорив, що таке покликання є прекрасною внутрішньою ціллю людини; воно не є вимогою, а радше запрошенням, і людина, яка прийме цей дар, може стати тим членом Церкви й зайняти у ній відповідне місце.

На соборі також був присутній начальник управління у справах сім'ї та молоді Львівської облдержадміністрації Андрій Корнат, який привітав учасників собору від імені голови ЛОДА Петра Олійника. «Надіюся, – сказав він, – що ця конференція буде доброю нагодою вирішити нагальні потреби молоді людини, та маю надію, що цей собор дасть добрі напрямні». Пан Андрій зауважив, що молодь є неначе нервами, шкірою, яка першою відчуває дотик до цього світу. Вона хоч фізично розвинута, але психологічно ще не захищена і тому першою відчуває усі удари. Саме тому усім нам потрібно усвідомити розуміння важливості участі Церкви у виховному процесі.

Молитвою «Царю Небесний» розпочав свою робочу сесію Молодіжний собор Львівської архієпархії, що проходив 21-22 жовтня 2006 року. Як зазначив у вітальному слові о. Андрій Березівський, голова Молодіжної комісії Львівської архієпархії, «мета собору – проаналізувати, що заважає молодій людині бути в Церкві і які заходи потрібні для того, щоб залучити молодих людей до життя у церковній спільноті».

Робочу сесію собору відкрила

Центральною подією робочої сесії собору була Божественна Літургія – як вияв єдності з Христом та Його Церквою, про що говорив у своїй доповіді декан філософсько-богословського факультету УКУ Михайло Петрович.

Перший день собору завершився певними підсумками, адже молодь мала можливість у невеликих групах висловити свої думки й пропозиції стосовно того, яким чином сучасна молода людина може віднайти Церкву у релігійній організації.

Другий день Собору розпочався Архиєрейською Божественною Літургією, яку відслужив Високопреосвященний Владика Ігор (Возьняк), Архієпископ Львівський, у співслужінні зі священнослужителями Архієпархії. Владика звернувся до молоді зі словом настанови бути правдивими свідками Христа і не піддаватись спокусам, які пропонує світ. Завершилося свято концертно-розважальною програмою.

Павло ДРОЗДЯК

МОЛИТВА ЗА ОСВІТЯН

З нагоди «Року захисту духовного світу дитини» та щорічного Дня учителя в Архикафедральному соборі св. Юра був відслужений молебень до Пресвятої Богородиці в наміренні учителів, дітей та батьків України. На молебень були запрошені ректори вищих навчальних закладів, директори шкіл та дитячих садочків. Молитву очолив Високопреосвященний Владика Ігор (Возьняк), Архієпископ Львівський, у співслужінні протосинкела Львівської архієпархії о. Ореста Фредина, адміністратора собору св. Юра о. Романа Кравчика, голови Катехитичної комісії о. Михайла Гарвата та голови Комісії шкільництва о. Юрія Воловецького.

Звертаючись до працівників освіти, Владика, зокрема, сказав: «Дуже важливо, щоби Церква була присутня у школах! Щоби Ви, учителі, підтримували ідею релігійного виховання дітей, незалежно від їх віросповідання. Бо людина – теж створіння релігійне, як про це твердив Арістотель. Всім повинен бути доступ, щоби приносити добро у дитячі душі! Як це відродно, коли

дитина працює над своїм вихованням, рахується зі своїм сумлінням, приступає до святої Сповіді, щоб осудити свої негативні вчинки, слова, а навіть думки. Мабуть, з таких релігійно вихованих дітей виростуть добрі майбутні провідники та громадяни нашої держави. Сійте добро, дорогі вчителі, у душі дітей, скільки зможете, але ніколи нічого негативного! Наше завдання – сіяти, трудитися, не очікуючи відразу результату, а Господь дасть зріст! (1 Кор. 3,6). Бажаю Вам, щоб про кожного вчителя ходила добра

слава й можна було повторяти: «Учителю, ти добре сказав» (Лк. 20,39), – а в тому сказанні міститься також і дія, щоб можна повторити, що усе Вами добре вчинено».

Після спільної молитви та архиєрейського благословення відбулося святкове прийняття у Митрополітичній палаті, на якому присутні освітяни мали змогу розповісти архиєпископу про стан справ в освіті та можливі шляхи співпраці із Церквою.

о. Олег ПАНЧИНЯК

КАТЕХИТИЧНА ШКОЛА НА ЗНЕСІННІ

14 жовтня на свято Покрови Пресвятої Богородиці відбулося освячення нового приміщення Катехитичної школи імені Миколая Чарнецького при церкві Пресвятої Богородиці Володарки України, що на Новому Знесінні.

Шість сучасно обладнаних класних кімнат тепер слугуватимуть для понад 100 учнів школи, які проживають в цьому районі, а також на сусідніх парафіях. В освяті взяли участь Голова катехитичної комісії Львівської Архієпархії о. Михайло Гарват, парох о. Зіновій Хоркавий та духовник молоді парафії о. Ярослав Котлінський, катехити, а також учні катехитичної школи, їхні батьки та парафіяни, котрі прикла-

лися до ремонту приміщень.

«Оскільки наш храм перебуває на стадії реконструкції, то реалізація проекту розбудови катехитичної школи тривала досить довго, але дякуючи Богу, нашим парафіянам та меценатам нам вдалося це зробити. Катехитична школа має на меті збагатити дітей релігійними знаннями, чого не може дати урок християнської етики в школі. Наші катехити – це люди з вищою освітою, котрі пройшли духовний і навчальний вишкіл, отримали благословення від Владика та спеціальні посвідки. Такими є директор школи Наталія Васько, її заступник о. Ярослав Котлінський, катехити: Наталя Гаврилів, Уляна Лазурак,

Оксана Іленьків, Анна Солук, с. Віра Мельник, с. Василя Чорниш. Справу катехизації поєднуємо з гуртковою роботою, розвиваємо таланти у музиці, спорті, візуальному мистецтві. Гуртом діти набувають ознак спільноти, що дуже важливо у формуванні особистості» – каже отець Зіновій.

У розпорядженні учнів тепер сучасний комп'ютерний клас із виходом до всесвітньої мережі Інтернет, музична (бандура, акордеон, вокал) та образотворча студії, кімната для «Пласту», Марійської та Вівтарної дружин, студія Іконопису, а також парафіяльна бібліотека релігійної та художньої літератури з чималим книжковим фондом. Також катехитична школа проводить навчально-пізнавальні заняття для дошкільнят. Гордістю є обладнаний спортивний зал, де діти можуть займатися зокрема у секції Бойового гопака, тенісу. Також діє випозичальня лиж, ковзанів та роликів.

Тож в катехитичній школі імені Миколая Чарнецького цікаві заняття для себе може знайти кожен, починаючи від дошкільнят та закінчуючи молоддю та старшими людьми, для яких діє біблійне коло.

Юрко ХОРКАВИЙ

КОРОТКО

ПАПА РИМСЬКИЙ ВІДКРИВ ВОРОТА РАЮ ДЛЯ НЕХРИЩЕНИХ ДІТЕЙ

Папа Римський Венедикт XVI має намір скасувати одне із ключових положень католицької доктрини, що пов'язане з поняттям «лімба», тобто існування якоїсь приграничної області аду, де перебувають душі праведників, що загинули до пришествя Христа, і душі дітей, що вмерли нехрищеними. Як повідомляє The Times, свою сенсаційну заяву Папа зробив у ході 30-ї Міжнародної комісії католицьких богословів, присвяченої вивченню «лімба».

Папа пояснив, що існування лімба є «теологічною гіпотезою»; вона не одержала достовірного й повного пояснення протягом багатьох сторіч, а дискусії з цього питання тривають і сьогодні. Ясність у поняття лімба Папа Римський має намір внести 6 жовтня, коли комісія завершить свою роботу. У результаті палких суперечок теологи прийшли до єдиної думки й схвалили ініціативу Папи.

За даними видання, Венедикт XVI може скасувати тільки одну частину «лімба» – так звану «limbus infantium», що стосується нехрищених дітей, які вмерли до пришествя Христа. Тобто вони, згідно з новим тлумаченням, потрапляють у рай. Інша частина поняття – «limbus patrum» (про душі праведників) залишиться незмінною, тобто ці душі, як і раніше, перебуватимуть в приграничній області аду.

Вважають, що, приймаючи таке рішення, Ватикан, розраховує «відкрити шлях» для поширення католицизму в країні, де спостерігається висока дитяча смертність.

ХРАМОВИЙ ПРАЗНИК В ОТЦІВ-САЛЕЗІЯН

14 жовтня салезіянська парафія Покрови Пресвятої Богородиці святкувала свій храмовий празник. Напередодні ввечері була відслужена Велика Вечірня з Літією, а відтак відбулися чужання для молоді, підготовлені салезіянськими аніматорами, – повідомляє сайт отців-салезіян. Святкування розпочалося Божественною Літургією, яку очолив протосинкел Львівської архієпархії о. Орест Фредина. Йому співслужили провінційний настоятель о. Джузеппе Пелліццарі, делегат о. Оноріно Пістеллато та інші отці. Після Літургії від імені Архієпископа Львівського було зачитано грамоту про нагородження колишнього пароха о. Василя Сапеляка митрою. Крім того, було зачитано грамоту про призначення нового пароха – о. Андрія Сенейка – та його помічника – о. Тараса Миляна.

Свято завершилося футбольним турніром за «Кубок Покрови» за участю шести шкіл Львова.

ВІДБУДОВАНА СВЯТИНЯ

23 жовтня в с. Юнашків Букачівського деканату Івано-Франківської єпархії відбулося посвячення відбудованої церкви Божоявлення Господнього. Цього дня на парафію завітав Преосвященний владика Володимир (Війтишин), єпарх Івано-Франківський, який здійснив освячення та очолив святочну Літургію.

НА МІСЦІ РОЗКОПОК ДЕСЯТИННОЇ ЦЕРКВИ НАУКОВЦІ ЗНАЙШЛИ СКАРБИ

За повідомленням «Молодіжної правди», розкопки Десятинної церкви – першого кам'яного храму Київської Русі, який, до того ж, був одним із найбільших у християнському світі, відновили після сімдесятирічної перерви. Та й не дарма: археологи виявили ознаки капітального ремонту храму. Припускають, що його причиною міг стати землетрус. Крім цього, на місці розкопок науковці знайшли персні та стародавні арабські монети. Вивчатимуть знахідки взимку, коли не можна буде вести розкопки. А нині, в останні теплі дні, археологи поспішають віднайти якнайбільше й накрити фундаменти храму плівкою і скловатою, адже вода може остаточно зруйнувати залишки давнього храму.

МОЩІ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИЦЬ ОЛІМПІЇ ТА ЛАВРЕНТІЇ У М. ХАРКОВІ

21-22 жовтня мощі преподобномучениць Олімпії та Лаврентії перебували в м. Харкові. З великим благоговінням прийняли від сестер Згромадження св. Йосифа ці мощі місцевий парох о. Микола Семенович та група вірних. Протягом двох днів тривала спільна молитва...

10 РОКІВ БЛАГОДІЙНОМУ ФОНДУ КАРІТАС ЛЬВІВСЬКОЇ АРХИЄПАРХІЇ

26 жовтня у Благодійний Фонд Карітас Львівської архієпархії Української Греко-Католицької Церкви відзначив своє 10-ти річчя. Із цієї нагоди Високопреосвященний Владика Ігор (Возьняк), архієпископ Львівський, відслужив Архиєрейську Божественну Літургію у каплиці Карітасу, що по вул. Івана Франка, 9 у Львові.

19 жовтня 2006 року Архиперейською Божественною Літургією в Катедральному соборі Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці у Тернополі завершив свою роботу цьогорічний з'їзд східних като-

лицьких ієрархів Європи. Літургію очолив Блаженніший Любомир. У проповіді Глава УГКЦ сказав, що є дві причини для такої урочистої Літургії у Катедральному храмі Тернопільсько-Зборівської єпархії: одна – це завершення з'їзду східних католицьких ієрархів, а друга – проголошення Грамоти про призначення Преосвященного владика Василя (Семенюка), адміністратора Тернопільсько-Зборівської єпархії, Правлячим архиєреєм цієї структурної одиниці УГКЦ.

Довідка:

Після виходу УГКЦ з підпілля, протягом 1989-1992 років, греко-католики України належали до трьох єпархій – Львівської, Івано-Франківської та Мукачівської. На Синоді єпископів, який відбувся у Львові 16-31 травня 1992 року, було визначено новий територіальний устрій, згідно

з яким кількість єпархій збільшилась на чотири одиниці: Тернопільську, Зборівську, Самбірсько-Дрогобицьку та Коломийсько-Чернівецьку.

Першим єпархом Тернопільської, а відтак Тернопільсько-Зборівської єпархії був владика Михаїл (Сабрига). З дня його смерті 29 червня 2006 року і досі єпархією керував владика Василь (Семенюк) з титулом Адміністратора. А 19 жовтня Тернопільсько-Зборівська єпархія привітала свого другого єпарха. Відповідно до цього повідомлення, після Заамвонної молитви передусім було урочисто проголошено Декрет призначення, в якому сказано: «Синод, що відбувся у вересні 2006 року, з глибоким сумом прийняв звістку про переставлення у Господі блаженної пам'яті владика Сабриги, Правлячого єпископа Тернопільсько-Зборівської єпархії.

Беручи до уваги твоє вірне та успішне служіння у сані єпископа-помічника, а від смерті владика Михаїла – як Адміністратора Тернопільсько-Зборівської єпархії, владика постановили призначити тебе Правлячим архиєреєм цієї єпархії. Владою Верховного Архiepіскопа УГКЦ іменуємо, постановляємо та проголошуємо тебе Правлячим єпископом Тернопільсько-Зборівської єпархії».

По тому Блаженніший Любомир вручив новопоставленному єпархові Тернопільсько-Зборівському владичі Василеві ручний хрест та жезл – символи його єпископської влади. Після Літургії священики Тернопільсько-Зборівської єпархії підходили до владика Василя та, приймаючи від нього архиєрейське благословення, висловлювали йому свій послух.

Архиєреї УГКЦ відвідали громади на Волині

Блаженніший Любомир, Верховний Архiepіскоп Києво-Галицький, відвідав парафію Різдва Пресвятої Богородиці в м. Луцьку. Громадою вже дванадцятий рік духовно опікується о. Роман Бегей. Цікаво, що останній раз місцева парафіяльна громада мала нагоду зустрічати Блаженнішого Любомира десять років тому, коли він ще був Екзархом Києво-Вишгородським.

За словами о. Романа, Глава УГКЦ своєю присутністю та відслуженою Літургією доповнив урочистість недільного дня. Літургія розпочалася о 10.00. У спільній молитві взяли участь голова Волинської облдержадміністрації Володимир Бондар, мер Луцька Богдан Шибя та інші представники місцевої влади. Крім того, на Літургії був представник УПЦ КП о. Віталій Собко, якого делегував владика Михаїл, єпископ Волинський і Луцький (сам владика цього дня перебував у Києві і не зміг особисто взяти участь у молитві). Серед Божого люду, який по вінця наповнив храм, були представники інших конфесій.

Після Літургії Блаженніший Любомир провів прес-конференцію для представників місцевих ЗМІ. Упродовж години Глава УГКЦ відповідав на поставлені йому запитання про розбудову структур УГКЦ, про можливе об'єднання Церков в Україні, про соціальне служіння Церкви тощо. Після цього Блаженніший Любомир відвідав владика Маркіяна Трофим'яка, ординарія Луцької дієцезії РКЦ, та помолвився біля пам'ятника на честь загиблих під Крутами студентів.

Преосвященний владика Богдан (Дзюрах), єпископ-помічник Києво-Вишгородський, перебував у Волинській області. Владика Богдан відвідав дві громади УГКЦ, якими опікуються отці Чину святого Василія Великого (ЧСВВ): у Луцьку та у місті районного значення Ківерці. Архиєрейська Літургія у Луцьку розпочалася о 10.00. Ділячись своїми враженнями після спільної молитви, єпископ-помічник Києво-Вишгородський з приємністю відзначав, що місцева громада складається з людей, «які не тільки живуть вірою, але передають віру наступним поколінням». Важливо, що при цій парафії щотижня проходять зустрічі анонімних алкоголіків, і це означає, що громада УГКЦ у цьому місті живе не тільки внутрішньопарафіяльним життям, а й виконує важливу суспільну роль.

Відтак владика та священики переїхали до Ківерців, де, враховуючи духовні потреби вірних, також відслужили Божественну Літургію. У Ківерцях спільнота УГКЦ існує вже десять років і є доволі чисельною. Тепер іде процес вироблення проектної документації та збирання коштів для будівництва храму.

У подорожі на Волинь владика Богдана супроводжували провінційна настоятелька Сестер-служебниць Непорочної Діви Марії з Польщі с. Софія Лебедович та провінційна секретарка с. Анна Дрозд. Вони мали нагоду поспілкуватися із людьми. Особливо плідними були їхні зустрічі із жінками у тих парафіях. Під час зустрічей сестри підкреслили роль жінки у родинному та парафіяльному житті.

Відбулася зустріч східних католицьких ієрархів Європи

16-19 жовтня 2006 року у Зарваниці відбулася зустріч східних католицьких ієрархів Європи. Це – вже третя така зустріч. Задум проведення подібних з'їздів зродився під час

проці представників греко-католицьких Церков Європи до Італії, яка відбулася 6-11 червня 2005 року.

У зустрічі взяли участь 25 учасників, а також запрошені доповідачі. Попередньо було повідомлено, що гостем з'їзду буде також Патріарх Антіохії Григорій III, однак через те, що у Лівані проходила зустріч католицьких Патріархів Близького Сходу, в

якій Патріарх Григорій III також брав участь, у Зарваниці його не було.

Робота розпочалася 17 жовтня урочистою Службою Божою, яку очолив і виголосив проповідь вла-

дика Мілан Хавтур. Відтак відбулось офіційне відкриття зустрічі й почалися робочі засідання. Того самого дня о 18.30 було відслужено багатьма мовами (албанською, українською, словацькою, болгарською, угорською, італійською, білоруською та грецькою) Акафіст до Богородиці перед її Зарваницькою чудотворною іконою.

18 жовтня учасники з'їзду здійснили паломництво до с. Заздрість (родинне село Патріарха Йосифа), де також була відслужена Божественна Літургія і відбулися оглядини меморіального музею Патріарха Йосифа. Службу Божу очолив владика Ігор (Возняк), а проповідь виголосив владика Христо Проїков з Болгарії. Відтак у Зарваниці розпочалися робочі сесії.

19 жовтня всі учасники переїхали

до Тернополя, де в Катедральному соборі Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці о 17.00 розпочалася урочиста Служба Божа, яку очолив і виголосив проповідь Блаженніший Любомир.

Темою цьогорічної зустрічі було Таїнство Подружжя у східних католицьких Церквах. Основні робочі сесії були проведені, базуючись на доповідях двох основних модераторів-доповідачів: декана факультету східного канонічного права Папського східного інституту (Рим) професора Кирила Василя та професора Католицького університету Америки (Вашингтон) о. Марка Морозовича. Пан Кирило представив канонічні аспекти Таїнства Подружжя, а о. Марко звернув увагу на різні історичні та літургійні аспекти цього Таїнства.

Розпочав роботу Відділ для силових структур

У Києві відбулася презентація новоутвореної структури у Патріаршій курії УГКЦ – Відділу для силових структур. Серед головних завдань новоутвореної одиниці – координація душпастирської опіки з боку УГКЦ у Збройних силах України та пенітенціарній системі, співпраця між УГКЦ та силовими структурами у питаннях душпастирської опіки над військовослужбовцями та ув'язненими тощо.

Із словом-привітанням до учасників зібрання звернувся Преосвященний владика Богдан (Дзюрах), єпископ-

помічник Києво-Вишгородський. У короткій промові владика Богдан, зокрема, повідомив, що, згідно із рішенням Синоду єпископів УГКЦ, керівником Відділу для силових структур Патріаршої курії УГКЦ призначено Преосвященного владика Михаїла (Колтуна), єпарха Сокальського. Після цього владика Михаїл представив учасникам зустрічі двох своїх безпосередніх співробітників – о. Любомира Яворського, якого призначено референтом для душпастирства у Збройних силах України, та диякона

Костянтина Пантелея – референта для душпастирства в пенітенціарних закладах України.

Після цього присутні представники силових структур висловили свої думки щодо стану та перспектив розвитку душпастирської опіки у Збройних силах та пенітенціарній системі. Зокрема, прозвучала пропозиція про створення координаційної ради, у яку би входили представники силових структур та Церков. Така рада, на думку учасників зустрічі, допомогла б вирішити питання належної духовної опіки над військовослужбовцями та ув'язненими відповідно

до їхньої конфесійної приналежності.

– Ми маємо співпрацювати у цій ділянці (капеланському служінні), – сказав у коментарі для Прес-секретаріату Глави УГКЦ владика Михаїл. – Ніхто із військовослужбовців не має бути утисненим у праві визнавати та реалізувати свої релігійні переконання. Навіть якби якась конфесія могла успішно розвивати своє служіння коштом іншої, або на шкоду іншій церковній спільноті – це вже б насторожувало. Ми маємо разом братися до цієї справи, шануючи та поважаючи одні одних.

Новомученники за християнську віру

Щорічно у світі 170 тисяч християн умирають мученицькою смертю, стверджують експерти

Згідно з даними міжнародних організацій із захисту прав християн, щороку 170 тисяч християн в усьому світі гинуть смертю мучеників, а загалом близько 200 мільйонів християн піддаються переслідуванням і дискримінації за свої релігійні переконання. Такі цифри були зазначені в декларації про сучасні переслідування християн, підписаній нещодавно на екуменічному з'їзді в Бланкенбургу (Східна Німеччина) представниками Православної, Католицької і протестантських Церков.

У документі, що одержав назву

Бланкенбурзької прокламації, відзначається, що в сучасній Європі християни усіх конфесій піддаються під прикриттям гасел толерантності репресіям і утискам аж ніяк не толерантного характеру. Автори документу говорять про небезпеку росту антихристиянських настроїв у законодавстві, академічному житті й шкільному середовищі. Сьогодні, за їхніми словами, на вчених, що вірять у Бога-Творця, зводяться публічні наклепи, а звичайні християни, які не бажають іти на компроміс зі своєю совістю, зіштовхуються із глузуваннями та кар'єрними бар'єрами. Такі приховані проблеми, говориться в документі, можуть незабаром перерости у відкриті переслідування.

При цьому загроза для європейських християн, вважають автори Бланкенбурзької прокламації, може насуватися з різних сторін – через глобалізацію, що сприяє формуванню тоталітарних режимів, з боку синкретизму й ісламу. Європа, відзначається в документі, може піддатися насильницькій ісламізації, що супроводжуватиметься повсюдним впровадженням норм шаріату, і ця небезпека збільшуватиметься в міру подальшого скорочення корінного європейського населення.

Автори Бланкенбурзької прокламації також нагадують про те, що терпіння і переслідування в ім'я Христа завжди було невід'ємною частиною християнської віри.

Мати дівчини-мусульманки, що прийняла християнство, одержала від чоловіка смертельний удар ножем

Уродженець Бангладешу, 49-літній мусульманин Мухаммад Хусейн, що проживає з родиною в Австралії, наніс своїй дружині Ясміні удар ножем у груди, від якого жінка померла на місці. Трагедія розігралася в австралійському Квінсленді.

Приводом до сімейної трагедії стало повідомлення 17-літньої дочки Кайхани, яка заявила батькам, що вона прийняла християнство. Почувши це, батько розлютувався й

кинувся на дівчину. Мати спробувала її захистити і прийняла смертельний удар на себе. Тим часом батько сімейства в ході бійки і сам одержав серйозне ножове поранення.

Мухаммад Хусейн здобув диплом магістра із сімейної медицини в Австралії в 2001 році і через чотири роки влаштувався в Австралійській королівській терапевтичній коледж. Імігрувавши в Австралію, родина Хусейнів осіла в Аделаїді, а зовсім недавно перебралася у Квінсленд.

В Індонезії вбитий християнський священник

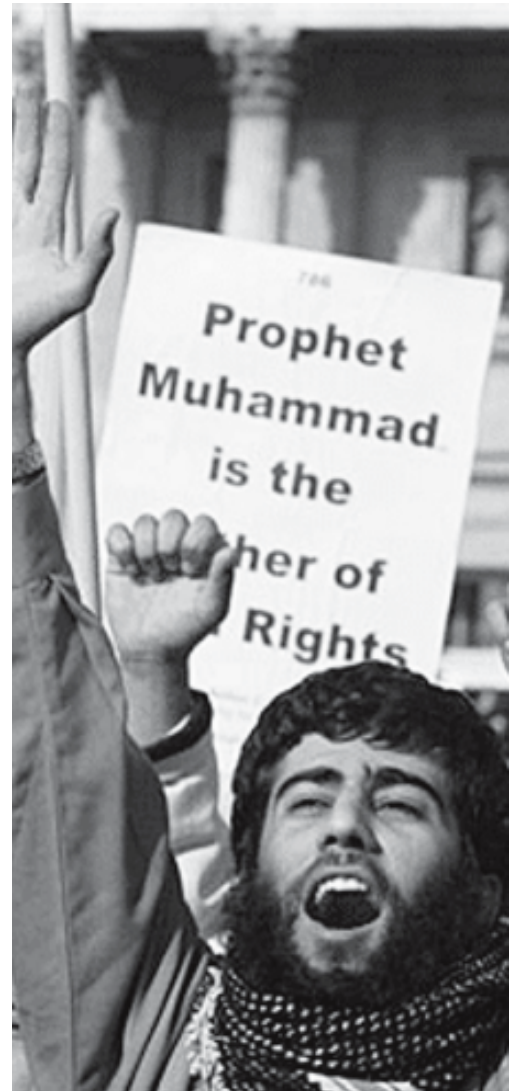
Християнський священник був убитий недавно в індонезійській провінції Сулавесі. Пастор Іріанто Конгколі помер від вогнепальних поранень. Згідно з показами свідків, невідомий здійснив замах на священника в одному з магазинів адміністративного центру провінції міста Палу, де той купував будівельні матеріали.

Міжконфесійні стосунки в центральному Сулавесі залишаються напруженими після того, як 22 вересня цього року тут були страчені

за вироком Верховного суду три християнські активісти, звинувачені у підбурюванні до насильства стосовно мусульман у період з 1998 по 2001 рік. Папа Римський Венедикт XVI особисто звертався до влади Індонезії з проханням про помилування засуджених, але його заклик не був почутий.

В італійському парламенті уже пролунали голоси, що вимагають від уряду виступити на захист релігійної свободи у світі. Нещодавно Сенат республіки (верхня палата націо-

нального парламенту Італії) прийняв резолюцію, у якій висловив солідарність із Папою Венедиктом XVI, супроти якого розпочалась полеміка в ісламському світі у зв'язку з його виступом в університеті німецького міста Регенсбург. У документі, зокрема, говориться про «несправедливі нападки й неприйнятні погрози на адресу понтифіка й церковної влади», а також висловлюється заклик до уряду «прийняти превентивні й охоронні заходи».

Християнським громадам Близького Сходу загрожує повне знищення

Злочинці, що вбили 11 жовтня в Мосулі православного священника із Сирії о. Амера Ескандера, вимагали, щоби під час богослуження були засуджені недавні висловлювання Папи Венедикта XVI про іслам. Про це повідомили родичі вбитого священника під час його похорону. Крім того, за їхніми словами, викрадачі призначили за звільнення викуп у розмірі 350 тис. доларів.

Як уже повідомлялось, священник був викрадений у Мосулі 9 жовтня невідомими й через три дні убитий. Його обезголовлене тіло виявили 12 жовтня у східному районі міста. На церемонію прощання з колишнім кліриком місцевої православної церкви св. Єфрема зібралося понад п'ятсот чоловік.

Тим часом ассирійській християнській громаді Іраку загрожує повне знищення. Це – одна із найдавніших у світі християнських громад. Датою її заснування вважаються 33-34 роки після народження Христа: саме у цей час в Месопотамії проповідували апостоли Петро і Тома. Богослужіння в Арамейській Церкві провадяться сирійською мовою, що представляє собою пізній варіант (і діалектну форму) тієї самої мови, якою розмовляли Ісус та апостоли – арамейською.

Так, під час різанини християн у

Туреччині в 1914-1918 роках загинуло 750 тисяч ассирійців – приблизно дві третини громади. Під час хашемітської монархії в Іраку ассирійців переслідували за співробітництво із Британією під час Першої світової війни. Тоді багато сирійських християн втекло на Захід, включно із Патріархом Сирійської Церкви. У часи Саддама Хусейна було заборонене викладання сирійської мови. Сотні ассирійських сіл були зруйновані, десятки церков висаджені в повітря. Мешканців знищених сіл розселили по країні. Ассирійців змушували давати дітям арабські імена. Шанси на кар'єру одержували тільки ті, хто визнавав себе арабом.

Згідно з переписом 1987 року, в Іраку нараховувалось 1,4 млн християн. Зараз їхня кількість не перевищує 600-800 тисяч, і майже всі вони живуть на Ніневійській рівнині.

З початком американської окупації, а особливо після початку антиамериканського повстання, понад 60 тисяч із них втекли за кордон. А з 2004 року ісламські повстанці почали методично підривати християнські церкви, звинувачуючи християн у співробітництві з «єдиновірними» із ними окупантами.

Як сказано у недавній доповіді ООН, іракські християни стали

постійними жертвами дискримінації й переслідувань; вони піддаються приниженню, насильству, каліцтвам та убивствам. Журналісти повідомляють, що тих християн, які не змушують своїх дружин та дочок одягатися за мусульманським звичаєм, переслідують. Самі жінки, які насмілились одягти на себе джинси замість паранджі, ризикують, що їм хлюпнуть в обличчя кислотою, зґвалтують, уб'ють.

У січні цього року ісламісти підірвали з допомогою замінованих машин близько шести християнських храмів у Багдаді й Кіркуку. Трохи пізніше такі ж теракти були здійснені проти ще шести храмів у Багдаді й Мосулі. Усього ж за останні два роки об'єктами терактів стали 27 ассирійських храмів. Атакам терористів піддаються всі підприємства, що належать християнам – переважно майстерні або крамнички. Убивають власників магазинів, де торгують алкоголем. Ассирієць Доні Джордж, директор Державного музею Іраку, не витримавши погроз і нападів, змушений був втекти у Сирію. Під час виборів у січні 2005 року в багато ассирійських сіл і містечок виборчих урн взагалі не попривозили, а в інших викрали відразу ж після виборів.

На жаль, така картина характерна для всього Близького й Середнього

Сходу. В Ірані з часу ісламської революції 1979 року населення подвоїлося, кількість же християн зменшилась із 300 до 100 тисяч. У Палестині в 1948 році християни становили 20 % населення, а зараз – удвічі менше. Єгипетські копти втікають за кордон, а ті, що залишилися, всі частіше приймають смерть за свою віру.

29 серпня 2005 року, згідно з кан. 220 п. 3 ККЦ, Блаженніший Любомир кардинал Гузар своїм декретом іменував протосинкела Львівської архієпархії Преосвященного Владика Ігоря (Возьняка) Адміністратором Львівської архієпархії УГКЦ. А 10 листопада 2005 року в Архикафедральному соборі св. Юра під час Архиєрейської Божественної Літургії відбувся чин введення на престол нового правлячого єпископа Львівської архієпархії – Високопреосвященного Владика Ігоря (Возьняка). У першу річницю цих подій було вирішено провести веб-конференцію на офіційній веб-сторінці УГКЦ. Тема: «Львівська архієпархія: сучасний стан та перспективи розвитку». Редакція «Мети» пропонує своїм читачам її текст майже в повному обсязі. Задля економії газетної площі задані питання ми дещо намагалися відредагувати, в тому числі опускаючи імена їх авторів, а також звертання до Владика з особистих проблем.

– Коли нарешті буде вирішено адміністративну територіальність парохій ум. Львові? І ще – побувавши цього літа на багатьох шлюбах в церквах, я зауважив велику різно-рідність у чині подружнього вінчання. В кожній іншій церкві – свої вимоги та правила, і взагалі – якщо подивитися зі сторони, то все це відбувається наче в цирку! Отже, запитання – щодо встановлення однозначності.

– Комісія нашої Архієпархії працювала, щоб окреслити адміністративну територіальність парохій. По закінченні її роботи парохії отримали пропозиції від комісії і мали змогу зробити свої зауваження та побажання. Ми чекаємо часу дозрівання парохій, бо з'являються нові парафії, які знову потрібно ділити; вони є не раз на окраїнах, десь на інших парафіях виникають. Тому ми очікуємо, щоб можна було здійснити чіткий поділ. Коли визріє відповідний час, тоді ми, очевидно, й постараємося, щоб вчинити територіальне розділення парохій. Для нас головне – духовне добро людських душ, котре, думаю, здійснюється на наших парафіях.

Щодо другого питання, то для віруючої людини подружжя – це не цирк, а велике Таїнство, яке випрацювала Церква на протязі тисячоліть, і священник дотримується приписів у требнику (хіба, може, хтось користується іншим требником). Ми опрацюємо літургійні обряди, щоб зробити їх спільними.

– У латинській Церкві існує братство св. Петра – шлях для повернення латинських лефевристів з братства св. Пія Х у лоно Католицької Церкви. Чи УГКЦ і, зокрема, Львівська Архієпархія мають якусь альтернативу братству св. Йосафата?

– У нашій Архієпархії існує Братство св. Андрія Первозванного, до якого належить група священників. Цю групу священнослужителів очолює правлячий єпископ. А Братства св. Йосафата ми не засновували. Братство Андрія Первозванного має благословення від Правлячого архиєрея. Наша Церква завжди відкрита для тих, хто бажає повернутися в її лоно.

– Скільки священників працює в єпархії і чи відпрацьовують священнослужителі з єпархії на працю поза межі єпархії?

– В нашій Архієпархії є 324 священники. Я хочу сказати, що священники не працюють, а служать. У нас служать усі священники (хіба, може, хтось є хворий або в поважному віці). Також коли є потреба когось послати на служіння за кордон чи поза межі єпархії, то це відбувається з погодження між єпископами, коли певний єпископ запрошує, а інший – відпускає. На сьогодні є певна кількість таких священників, які служать поза межами єпархії чи країни.

– Чи започаткування інституту для вишколу священників означає те, що до цього вони були недостатньо кваліфіковані?

– Наші священники є відповідно кваліфікованими, але досконалість не має меж. Ісус Христос говорить: «Будьте досконалі, як ваш Небесний Отець досконалий». Кодекс канонів Східних Церков (кан. 372) вказує, що священники

мають продовжувати займатися священними науками та здобувати глибші і пристосовані до сьогодення знання через освітні курси, затверджені місцевим ієрархом. Ми знаємо, що у світі існують курси підвищення кваліфікації для лікарів, учителів, інженерів тощо, і не можемо сказати, що люди цих професій некваліфіковані чи їхня освіта недостатня. Світ розвивається і священник повинен старатися, щоби вдосконалюватися в науці (церковній і світській).

– Як у Львівській архієпархії будуть впроваджуватися постанови Синоду єпископів УГКЦ 2006 року, а саме: поінформувати духовенство та вірних УГКЦ, що документи, які були подані Римським Апостольським Престолом для Східних Церков щодо богослужіння: а) Устав богослужіння Вечірні, Утрені й Божественної Літургії, видані у Римі в 1953 році; б) Документ Другого Ватиканського Собору про літургійні справи «Священний Собор»; в) Інструкція застосування літургійних приписів Кодексу канонів Східних Церков, видана Конгрегацією Східних Церков 6 січня 1996 року, – є обов'язковими для всієї Української Греко-Католицької Церкви?

– Ми стараємося інформувати і мирян, і священників, і всіх зацікавлених через наші часописи – газету «Мета», «Архієпархіяльні вісті». Також ми інформуємо через Інтернет. Наші курси, які ми започаткували для священників, додатково допоможуть зрозуміти важливість документів, які видає Церква, щоби їх впроваджувати в життя і практикувати.

– Чи має Львівська архієпархія чіткий план, інструментарій та етапність щодо докорінної зміни ментальності всіх без винятку категорій наших громадян? Якщо так, то прошу прислати бодай тези із нього.

– Людина є твором Господа Бога, вона створена на Його образ і подобу. Людина є неповторною, індивідуальною особою. Завдання не тільки Львівської архієпархії, а й усієї Церкви – вести людину до Бога. Мабуть, багато наших вірних, які прийшли до Церкви і бажали жити духовним життям, змінили свою ментальність. У такий спосіб вони крокують до Бога. Змусити всіх думати однаково ми не маємо змоги. Кожна людина має свою дорогу до Бога. Цю дорогу ми повинні шанувати.

– Якими критеріями відбору ви користувалися, коли призначали директора Інституту для формації духовенства?

– Ми брали до уваги кваліфікованість, освіту, організаційні здібності, відповідальність за поручену справу. Я пропонував кільком кандидатам зватися за цю справу, але до цього часу нічого не виходило. Тепер, дякувати Богові, ми започаткували наші освітні курси. Якщо Ви священник і почуваєтеся здібним до того, щоби провадити освітні курси або можете прислужитися Церкві в інший спосіб, тоді прошу зголоситися до мене особисто, і я постараюся вислухати й розглянути Ваші пропозиції.

– Коли, на Вашу думку, буде закінчено реставраційні роботи у соборі св. Юра? Яку, на вашу думку, роль повинна виконувати Львівська архи-

ЖИТИ ЦЕРКВОЮ І ДУХОМ ЦЕРКВИ...

єпархія після переносу осідку Глави УГКЦ до Києва і чи потрібно піднести її до стану Митрополії? Яка Ваша думка стосовно діяльності «підгорецьких отців»: чи можливо навести хоча б один позитивний пункт у їх «стараннях»? Якою повинна бути «ідеальна парохія» Львівської архієпархії? Чи у Львівській архієпархії священники роз'яснюють вірним, базуючись на документах Церкви: чому потрібно вживати слово «православний» під час Літургії? Як Ви думаєте, наскільки вірні Львівської архієпархії свідомі своєї ідентичності?

– 1. Реставрація Архикафедрального собору святого Юра відбувається згідно з планами «Укрзахідпроектреставрації» – компанії, яка має кваліфікованих працівників. Вони виконують свою роботу в міру можливості. Тут існує також багато проблем: це – пам'ятка архітектури, часто до кожної деталі потрібно застосувати спеціальний підхід. Це, очевидно, затягує процес. Ми усі бажаємо швидше приборати риштування, однак усе залежить від роботи реставраторів та надходження коштів.

2. Насамперед ми маємо продовжувати вести людей до Бога. Сподіваюся, що прийде час і наша Архієпархія стане митрополією. Вона була осідком митрополитів, тому закликаю вас до щирої молитви, щоб таке бажання здійснилося.

3. Підгорецькі отці є членами Чину святого Василія Великого, і перша компетенція Чину – дослідити їхню справу до кінця, зробити відповідні висновки та вжити певних заходів. Найважливіше, я вважаю, як колишній редемпторист, – слухати проводу, практикувати слухняність настоятелям. Ісус казав: «Хто вас слухає – Мене слухає».

4. Ідеальна парафія – це спільнота вірних, з'єднана з правлячим ієрархом, нашим Блаженнішим і наступником святого апостола Петра. Саме парафії належить виконувати обов'язок навчання, освячування та адміністрування. Дуже важливо, щоби відправа Божественної Літургії стала вершиною всього життя християнської спільноти.

5. Для священників і вірних було опубліковане докладне роз'яснення і походження слова «православний», що ми взяли із пояснення Ісповідника віри Блаженнішого Патріярха Йосифа Сліпого. Ми вважаємо, що той, хто бажає ширше про це знати, може скористати з літератури, якої є достатньо. Вважаю, що наша ідентичність – це святість Божого люду. Гадаю, що наші вірні намагаються її осягнути.

– Чи не було б доречно (принаймні, для нашої єпархії) впровадити якісь «курси» з пояснення тієї ж Літургії (наприклад: «Двері, двері в премудрості», «Оглашенні, вийдіть», «Прості прийнявши»...), правда, що є певною таємницею, і Бога до кінця не збагнемо розумом, але наш народ під час проповіді молиться якісь свої приватні молитви. Чи не думаєте Ви, що через пару поколінь молодь не буде ходити до церкви, бо не буде вже дідів-прадідів, які її туди тягнутимуть, оскільки і тих, в свою чергу, так не навчили?

– Зверніться до вашого священника і погодьте із ним, щоби він старався

пояснювати вірним літургійні тексти та обряди, їхнє значення. Є також добра література, написана отцем Мелетієм Соловйєвим, ЧСВВ, а також Владикою Мирославом Марусиним, та інші посібники, з яких можна багато довідатися про те, що вас цікавить. Вважаю, що молодь була і буде у Церкві. Часом її більше, часом – менше. Нераз я спостерігаю, як молоді люди проходять повз Церкву, хрестячись: їх ніхто не змушує класти на себе знак хреста, але вони це роблять з пошани до Бога та святих речей. Також ми пам'ятаємо запевнення Ісуса Христа, що пекельні ворота Церкви не переможуть.

– Чи є якесь внутрішнє положення для прийому в семінарію, яке передбачає кількість вакантних місць на парохіях? Адаже знаю особисто людей, які закінчили семінарію Св. Духа і не знають, що робити, адже духовна освіта не має жодного державного визнання! Чи оцінка кандидата до священства і його реальне призначення залежать лише від його інтелектуальних здібностей чи старається взяти до уваги і признаки дійсного покликання?

– Прийом до семінарії здійснюється на рівних загальних умовах усіх, хто бажає поступити туди на навчання і виховання. А коли ми висвячуємо на священника, то очевидно, що під увагу беремо його покликання. І висвячуємо тоді, коли є потреба для служіння Божому народові.

– Хотілося б довідатися про Вашу думку, чи посада ректора семінарії повинна бути пожиттєвою, як у Львівській Архієпархії, чи, радше, змінною, приміром, щоп'ять років? Напевно, майбутніх священнослужителів повинні виховувати духовні постаті, а також із парафіяльним досвідом душпастирства, а не лише теоретики та котрі мають науковий ступінь, адже для наукового вишколу професорів-теологів маємо УКУ. Чи не загрожує УГКЦ криза покликань, як є це на Заході?

– Посада ректора у нас ніколи не була пожиттєвою. За останніх 15 років у нас ректорами були: Владика Филімон Курчаба, Владика Юліян Вороновський, Владика Степан Меньок, а тепер – о. Богдан Прах. Отже, був не один ректор. В семінарії не бракує високодуховних священників, вихователів із знанням душпастирства, а також професорів-богословів.

Сьогодні нам не загрожує криза, і коли ми будемо мати добрих вірних, які живуть Церквою і духом Церкви, то вважаю, що Господь Бог свого люду не залишить без священнослужителя. Пам'ятаємо, що «багато покликаних, а мало вибраних». Отже, Бог завжди кличе людей до служіння. Може, не всі хочуть це служіння вибирати.

– Чи Ви є свідомі того, що у структурах Львівської архієпархії багатьом (світським) людям платять несправедливо занижену зарплату за їхню працю, яку вони виконують? Чи підопічні Вам священники, які керують цими справами, свідомі навчання Церкви, в документах якої, наприклад *Laborem exercens*, *Centesimus annus*, *Regum novarum*, чітко сказано про те, що кожна праця повинна бути справедливо оплачена? Прошу не гово-

риту, що Церква не має достатніх коштів, бо для цього виділяються достатньо великі кошти з-за границі.

– Це правда, що за роботу повинна бути відповідна винагорода. Принаймні, до мене не доходили чутки, що у нас несправедливо оплачують роботу. Якщо ви так вважаєте, прийдіть і скажіть. Якщо б я був на вашому місці і мене кривдили зарплатою, я, мабуть, звільнився б з роботи в Архиепархії і знайшов собі таку, яка б мене задовольняла. А якщо ви маєте дані про надходження великих коштів з-за кордону (адже насправді такого нема), то прошу мене повідомити.

– Чи є актуальним для очолюваної Вами архиепархії подальше відновлення східних літургійних традицій, зокрема, щодо щоденного (або, принаймні, напередодні неділі та свят) служіння Вечірні та Утрені? Чи не варто відновити служіння святокової Утрені, зокрема, й у катедральному храмі, як це було за Вашого попередника Архиепископа Львівського й Митрополита Галицького Андрея?

– По певних наших церквах служиться щоденне правило: Утреня і Вечірня, Часи також. І, очевидно, це дуже правильно, що священнослужитель молиться за повірений йому люд. Щодо нашого катедрального собору, то напередодні кожного свята ми служимо Вечірню. Також в часі Великого посту ми служимо Вечірню та Утреню. Я думаю, що такі моління будуть все ширше і ширше входити в нашу Церкву.

– Чи є достатньою у Львівській архиепархії кількість дяконів? Чи не варто б посилати дяконів у всі парохії, зокрема й сільські, де дякони (маючи добрий семінарійний вишкіл, думаю, що кращий, ніж багато хто із отців, які закінчували підпільні чи православні семінарії в радянських умовах) не лише брали б участь у богослужіннях, але й займалися б катехизацією, вели б недільні школи тощо, що є дуже актуальним на нинішній час і на що часто не вистачає часу парохів великої парохії (особливо, якщо він служить один)?

– У нас немає незайнятих духовною послугою дяконів. З часом, коли будуть у нас висвячуватися нові священники, по більших парафіях ми будемо давати сотрудників, щоби служіння відбувалося повніше, про що ви говорите.

– Під час інтронізаційної Літургії минулого року Ви назвали себе 26-м єпископом Львова. А хто є першим у цьому переліку? Чи не варто розмістити інформацію (принаймні, короткі біографії, витяги із богословських праць, проповідей чи послань) про Ваших попередників на Львівському владичному престолі на Інтернет-сторінці Львівської архиепархії?

– Тепер є дуже багато різних видань, книг, котрі можна придбати і здобути відповідне знання. Щодо нашої Інтернет-сторінки, то, думаю, подібні пропозиції будуть нам надсилати і в міру можливості ми постараємося, щоби тих, хто цим цікавиться, ознайомлювати.

– Під час своєї інтронізації Ви, Владико, звернулися до Предстоятеля УГКЦ (можливо, вперше в історії!) з найвищим титулом, який тільки можливий для ієрарха Східної Церкви – «Святіший Патріярше!» (напевно, пізніше саме з цього Вашого вчинку взяли приклад владика Богдан (Дзюрах), Ярослав (Приріз) та інші). З яких міркувань чи мотивів Ви, Високопреосвященніший Владико, наважилися це зробити, адже ж це було певним порушенням церковного права? Чи не варто практику такого звертання до Предстоятеля нашої Церкви розширювати, зокрема, в часі Літургій, або, принаймні, поза ними, наприклад, виголошуючи многоліття не Блаженнішому, а Святішому Любо-

мирові, Патріярхові Києва, Галича та всієї Русі?

– Я вжив такого слова не першим, це вже вживалося, що я сам чув. Я не вбачаю тут порушення церковного права. Не пам'ятаю, щоби право церковне ставило це як порушення. У Східній Церкві є звичай голову і батька Церкви називати Святішим. Це – дуже давня традиція. У нас Блаженніший як голова і батько нашої Церкви такий титул може мати.

– Як Архиепископ, чи не поділяєте Ви думки, що у нашій Церкві є криза з місійними покликаннями, адже у своїй основі Церква є місійною? Сподіваюсь, що як редемпторист, Ви розумієте, що до цієї місії в першу чергу покликані монаші чини та безженне духовенство (як це є в усій Вселенській Католицькій Церкві). Адже через їх брак ми втрачаємо наших вірних на Східній (Великій) Україні. Що робиться у Львівській Архиепархії для плекання покликань до цього стану та який приклад заохочення можуть почерпнути кандидати до священства у вашій архиепархіяльній семінарії?

– На Східній Україні, дякувати Богові, є наші єпископи, які стараються підбирати відповідних семінаристів, щоби запросити їх до своїх екзархатів і висвячувати на священників. І вони пізніше служать у тих місцях. Стосовно семінарії – я хочу сказати, що поки що вона належить до компетенції Верховного Архиепископа, а не Львівської архиепархії, в якій знаходиться. (Від редакції: згідно з рішенням Синоду Києво-Галицької митрополії від 20-21 жовтня ц. р. юрисдикція над Львівською духовною семінарією передається Курії Львівської архиепархії).

– Яка Ваша особиста думка: у нашій Львівській архиепархії сьогодні більше позитиву чи негативу у духовній площині, чи вірні-миряни не розчаровуються у своїй законній церковній владі? Можливо, зі старовинної Святоюрської гори краще видно, що робиться внизу...

– Трудно визначити або мати мірило духовного позитиву чи негативу. Добрі миряни ніколи не розчаруються в духовній владі, – хіба би ця влада не слухала головного проводу Церкви, Святішого Отця. Отже, люди є різні, ми з вами грішні, очищуємося, і ніхто не є безпечний, коли він очиститься, щоби знову не забруднитися.

– Перш за все хочу привітати Вас із першою річницею праці як Архиепископа Львівського! Напевно, перший рік є завжди найважчим. Але бачу, що він був і надзвичайно продуктивним. Звичайно, неможливо змінити все одразу та зробити все досконалим. І Церква покликана тримати руку на пульсі і бути у кожній хвили важкого життя Добрим Пастирем для кожного вірного, а особливо для загублених овець. Чи є у Львівській Архиепархії план допомоги та праці не лише з тими, хто приходить до Церкви, але є в пошуку?

– Якихось планів щодо надання роботи тим, хто в пошуку, поки що ми не розробляли. Гадаю, що, звертаючись особисто до своїх священників, ви отримаєте від них допомогу щодо пошуку відповідної роботи. Церква також старається допомагати не тільки тим, хто її відвідує, але й тим, які, можливо, не визнають себе членами Церкви.

– Ви, Владико, є глибокодуховним та відданим слугою у Винограднику Христа Господа, адже трудитесь в ньому ще з часів нелегкого підпілля. Напевно, на все не вистарчає часу, але просимо звернути ваш погляд на майбутнє Вашої архиепархії – вишкіл священників у Вашій семінарії та тих, хто цим вихованням займається. Достатньо поглянути на склад вихователів за часів Патріярха Йосифа, щоби

багато зрозуміти. Адже, попри золоті куполи, втрачається щось більш вагомим.

– Я бажаю бути високо духовним, дякую за такий комплімент. Потрібно пам'ятати, що наша Церква молода, яка вийшла з укриття. І відразу мати багато готових вихователів, професорів на вибір дуже трудно. Думаю, що з часом їх буде більше, бо таких формується багато. Існують інші проблеми, коли на наш погляд хтось видається готовим служити в семінарії, але бувають особи, які не рішаються на це. Щодо золотих куполів – я би бажав бачити їх у Львові на церкві. Я не знаю, чи в нас у Львові є церкви з такими куполами – мабуть, немає.

– Повертаючись до теми семінарії, хочу запитати: чи має місце у Вашій архиепархії так званий “дар любові для розвитку єпархії” (так вживається у Сокальській єпархії) чи інший вид такої “допомоги”, яку має сплатити кандидат до священства, щоби його прохання про священство розглядалося? Прикро, але такі чутки ходять (певно, всі ми люди і здатні помилятися). Що можете сказати на це Ви?

– Я вважаю, що чутками керуватися не потрібно. Якщо Вас цікавить щось таке, то я прошу підійти до висвячених мною дяконів та священників і запитати. І Ви так думати далі не будете.

– Моє питання стосується теми єкуменізму, а саме: чи є якась діюча Комісія, яка б займалась розглядом цього вкрай важливого питання? Хотіла б отримати детальну відповідь, взяти Ваші особисті рефлексії і перспективу розвитку згаданого вище питання.

– При нашому Католицькому університеті відкрито єкуменічний факультет, яким керує о. Іван Дацько, і цією справою там займаються. Щодо мого досвіду, то я завжди знаходив мову із ієрархами інших Церков, якоїсь проблеми у спілкуванні не мав. Що ж стосується до служіння спільного, зокрема, Служби Божої, то це, мабуть, справа дуже довга, глибока. Я особисто чомусь вважаю, поки що до цього далеко. Дай Боже, щоби якнайшвидше здійснилися слова Ісуса Христа, який закликав, щоби всі були одно.

– Адміністрування Львівською архиепархією вимагає багато зусиль. Чи передбачений найближчим часом єпископ-помічник? Як Ви особисто дивитесь на це?

– Очевидно, я вважаю це позитивним. Ми шукаємо відповідних кандидатів. Не знаю, хто це до мене звертається (священник чи мирянин): якщо ви маєте когось на думці, то прошу прийти і мені сказати про це особисто. Я дуже хочу, щоби був помічник, і не один.

– Всі свідомі того, яку небезпеку несе рух лефевризму. Які методи протидії цьому руху у Львівській архиепархії? Чи о. Ковпак як уособлення лефевризму є в лоні Церкви, чи виключений екскомунікою?

– Вже є проведений процес нашими церковними юристами, і отець Василь Ковпак віднісся до Риму з цією справою, і ця справа вирішиться так, як вкажуть всі дослідження, які ми провели. Ми очікуємо рішення із Риму. А ми тим часом стараємося людей усвідомлювати, що це не є наша Церква, ми не можемо застосовувати якихось фізичних зусиль, по мірі можливості стараємося людей про це інформувати. Дуже шкода, що певна кількість наших вірних не хоче на це дивитись критично і зробити правильні висновки.

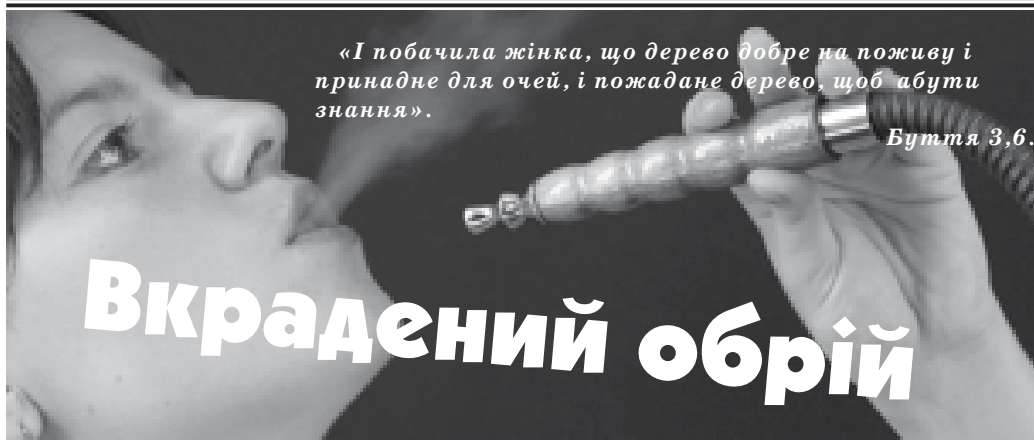
– Часто в парохіях священники використовують до Божественної Літургії антими́нси, посвячені ще Вашими попередниками на Львівському престолі. Антимінс був завжди знаком, що священник саме в імені правлячого Архиепископа очолює в даній парохії Євхаристію, тому чи не вважаєте Ви за потрібне через зміну старих антими́нсів на нові, дані священникам саме з Вашої руки, ще раз нагадати священникам, що, згідно з традицією християнського Сходу, кожна Літургія і взагалі будь-яке священнодійство, яке вони чинять, здійснюється у Вашому імені і з Вашого благословення (кожен з них є лише Вашим помічником)?

– Служби Божі на початку відправляли на гробах мучеників. Цей звичай перейшов у вкладання часточки із тлінних останків в антими́нси або у престол. Це правда, що священники здійснюють богослужіння у єдності із своїм архиепископом, однак я не вбачаю у використанні антими́нсів попередників щось неправильне чи незаконне.

– Чи достатньо, на Вашу думку, у Львівській архиепархії приділяється уваги молоді? Чи налагоджена в Архиепархії ефективна й постійна співпраця з нецерковними ЗМІ? Якщо так – у якій формі?

– Так, ми стараємося повернути молодь. Зрештою, незабаром буде проводитися Собор молоді. Також наступного року відбудеться Патріярший Собор молоді нашої Церкви. В міру нашої можливості робимо те, що можемо. Можливо, є багато промахів в цьому і також ми не все знаємо, але я вважаю, що праця з молоддю набрала доволі широкого характеру.

Стосовно співпраці з нецерковними ЗМІ, то проводяться прес-конференції, веб-конференції, до яких мають доступ усі, хто хоче поспілкуватись. Часом хтось приходить приватно, бажаючи вяснити ту чи іншу точку. Ми не забороняємо ніколи в цьому, коли це людина робить з добрим наміром.

Вчителі духовного життя твердять, що вже одне лиш звертання уваги на зло таїть у собі небезпеку і для недосвідчених краще скористатися прикладом біблійного Йосифа, аніж вдаватися у розважання. Лише досвідчені у духовному житті можуть проводити «патолого-анатомічний розтин», щоби пізнати походження злої думки – для того, щоб остаточно і назавжди знищити її коріння. Досвід Святих Отців нас постійно застерігає від, висловлюючи термінами сучасної психології, безконтрольної уваги. На стадії, коли проходить думка, на етапі, коли ми виявляємо лише мимовільний інтерес до чого-небудь гріховного, ми ще можемо усвідомити і зупинитися. Але навіть загострення уваги вже є гріхом. У цьому значенні реклама нас спокушає.

Сучасна реклама прагне завоювати нашу увагу. Реклама – це суспільне явище. Вона повинна поєднувати і справді поєднує людей (щоправда, не в тім, у чому нам би хотілося). Рекламу заборонити не можна. Але якщо держава зацікавлена у природному населенні, у духовному і фізичному здоров'ї своїх громадян, вона повинна заборонити рекламу засобів до обмеження народжуваності і рекламу тютюнових виробів та спиртних напоїв, зробити, по мірі можливості, технологію рекламного впливу на людей максимально гуманною.

З нашими містами щось сталося – їх окупували, але цього ніхто не зауважує. Місто захопили велетні. Величезні люди зайняли позиції на багатолюдних місцях, перехрестях, великих магістралях. Напівголі жінки, демонічні чоловіки пронизливо дивляться перехожим в очі, гіпнотизуючи їх, як удав кролика. Вони заповнили місто своїми речами: величезними і різноманітними пляшками зі спиртом, склянками з пивом та пачками сигарет у людський ріст. І ці велетні прийшли не просто так: вони прийшли вчити ліліпутів, як їм жити. Вони безупинно демонструють нам, які вони сильні, красиві, молоді, безсмертні та щасливі і нав'язують свій рецепт щастя. Їм не відмовиш у хитрості й винахідливості. Все придумано так, щоби ми самі добровільно прийняли рекламний спосіб життя.

Сучасна реклама – це певна віртуальна реальність, що претендує на статус єдиної дійсної. Більш того – вона намагається підмінити собою реальність.

Рекламних щитів дуже багато. Особливо багато – на великих магістралях. Переглянувши її, можна знайти низку закономірностей.

Реклама віддана насамперед сигаретам та алкоголю, і все це приправлено еротикою. Причому їй надаються кращі місця, перехрестя. На перехрестях у яку сторону не поглянеш – всюди сигарети! Судячи з реклами, саме сигарети і алкоголь – найважливіший у житті продукт. При цьому небо на цих щитах виглядає більш синім, а трава – більш зеленою, аніж у житті, що якимось ненормально.

Раніше потенційним покупцям повідомляли про товар і його властивості. Сучасна реклама – по-іншому. Вона – про синього птаха удачі і мегатонни щастя, що обрушуються на втомленого городянина у старому пальто. Рекламні щити – це просто вікна в ідеально вичищену країну щастя. Ніби випадково підглянути інтимні моменти щастя, що саме через це і викликають довіру.

От, наприклад, щаслива родина, що сміється – вона, він і дитина в особливий безшумний момент життя – і лаконічний слоган: «Сімейні радості». Придивившись, ви знайдете на джемпері дочки логотип відомого крему «Nivea». Зате підсвідомість його сприйняла відразу: мастись кремом – буде сімейне щастя! У житті такі родини, що на чільне місце ставлять культ споживання, приречені на розвал, але фотографія має ефект

вірогідності. Ви відразу забуваєте про побачене, але чомусь ідете в найближчий магазин і купуєте крем.

Одна з кращих і найвпливовіших реклам (треба віддати належне її копірайтерам!) – країна Мальборо, або ж країна «реальних чоловіків». Незаймана, недоторкана природа без обридливих людських юрб. Чистота, свіжість, чисте запашне річкове чи гірське повітря. Сліпуче синє небо, білосніжні шапки гір, ріка, що тече вигадливо і вільно. Чудовий вид, силует самотнього ковбоя і маленький логотипчик «Мальборо» в центрі. Цинізм у тому, що брудний дим сигарет несе не життя, а смерть, а принизлива залежність від сигарет не має нічого спільного з чистотою і волею. Відбувається відверта підміна понять: залежність, отрута і смердючий дим лукаво зв'язуються з волею і недоторканою природою.

Реклама безсоромно бреше, обіцяючи людині бути вільною, улюбленою, здоровою. Неможливого в цьому віртуальному Задзеркаллі, на відміну від життя, немає. А рецепт щастя простий, як мукання – споживай! Як у казках: з'їв щось таке – і став кимось іншим, з безмежними можливостями. Головне – ні зусиль, ні проблем: миттєве перетворення зі звичайної людини в нову. Суцільні молодильні яблука і «легкість, що випереджає час». Робить, як ми – закликають вони, і у вас буде все. Жуйте, куріть, пийте – от, виявляється, таємниця щастя! Закурила – відразу стала красивою, пожувала «Дірол» – всі зуби відразу стали білі. Примітивно, але зате красиво. Так «впарюється» ідея, що головна цінність життя – споживання, задоволення, плотська насолода. Так культивується гордість.

Гулівери ловлять нас на нашій лінії, на бажанні успіху, здоров'я – швидко і без зусиль. Вони розпалюють наші пристрасті (а пристрасті є в кожній людині). Красуні і красені з плакатів відверто розпусні і двозначні. Вони діють і тонко, і грубо. Зазивають, нав'язують, спокушають, шокують – так що не зауважувати їх не так просто. Вони агресивні. Оголений до пояса чоловік обіймає одягнену жінку, на іншій стороні щита – оголена жінка обіймає одягненого чоловіка. Вони виразно і зазивно дивляться на нас. Це – очі пекла. Сигарети асоціюються з золотом, золотим тільцем, успіхом. Зріла красуня з реклами сигарет «Хіба тільки кава, а Winston?» обіцяє поглядом безодню витончених сексуальних задоволень усього лише за сигарету. Сигарети пов'язуються із сексом. Гулівери всюди, куди не підеш, вони переслідують свою жертву, прилипають до неї, не залишаючи в спокою.

Є в місті і звичайна реклама, яка просто вказує на товар і фірму, але її мало і вона губиться в цьому розгулі агресивних образів, що б'ють на підсвідомість. Зустрічається зрідка й соціальна реклама.

Сучасна реклама – це радіація, що проникає всюди. Радіація з маловідомими, навмисно прихованими від широкої публіки властивостями і наслідками. Плакати міняються – рівно з такою частотою, щоби ми не перестали їх зауважувати.

Рекламні щити змінили простір міста – він став хаотичним, ламаним. Чисьє обличчя, пачка сигарет чи жуйка величиною з будинок чи дерево напевно шкодять нашому сприйняттю, нашій психіці – ми ж не ліліпути від народження! Але це дрібниці в порівнянні з тим, як реклама може впливати на душу. Хоча ціль змусити щось купити завжди є присутня, та головна атака йде на нашу душу, а не на гаманці, – для гаманців достатньо звичайної інформації про товар.

Реклама на вулицях створює новий віртуальний простір міста поверх реального простору. Дивне почуття, коли

дивився на ці вікна щастя: начебто увесь час потрапляєш в одне і те ж місто.

Впроваджується єдиний стиль, єдиний спосіб життя, глобалізм, новий світовий порядок. Нас хочуть об'єднати в єдине людство – але яким чином? Наприклад, через паління тих самих сигарет, тобто через язичеський ритуал – воскурення невидимому божку, цілком у душі бісів. Мова про рекламу сигарет «LM». У ній дуже яскраві, розкуті люди з різних континентів і слоган: «Світ без стін, границь і віз – стань його частиною». Диригент цієї всесвітньої реклами і його мета, безумовно, у тіні, але те, що він є, не викликає сумнівів.

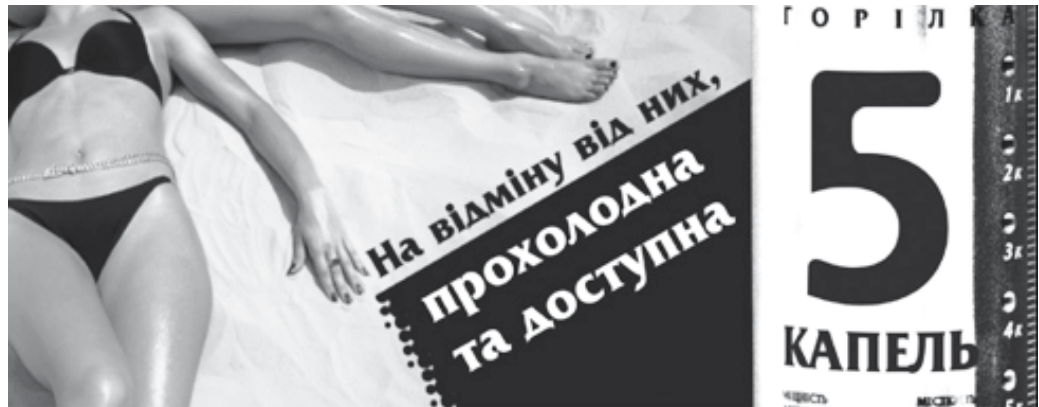
Але відкіля береться сама ця тенденція? Хто її придумує? Як впливає реклама на моральне здоров'я суспільства? І як їй протистояти, якщо вона нав'язує далекі християнству цінності, як боротися з відверто сатанинською, богохульною рекламою?

Реклама – це частина цивілізації, у якій ми живемо. Але в той же час ми залучені до християнської традиції і відчуваємо сторонність реклами в цій традиції. Якщо подивитися на сучасну рекламу очима перших християн, то як сприйняли б вони ці величезні рекламні плакати?

Перші християни, швидше за все, не здивувалися б, оскільки вони жили в невеликих громадах, автономно від суспільства й усвідомлювали суспільство як чужорідне для себе. От християни Візантійської імперії, де християнство було вже офіційною релігією, чи середньовічні християни – в них стан нашого світу напевно б викликав шок. Міські рекламні щити вони могли б сприйняти як карнавал, як народне свято, коли все ставало з ніг на голову – це був інверсований, перевернений світ. Але вони б дуже здивувалися, довідавшись, що ми живемо у цьому світі постійно, всерйоз.

Якщо жити в такому світі постійно, то з часом зміняться всі цінності, цінності традиційного суспільства перестануть діяти. Традиційні представлення про добро і зло, благо і гріх підміняться якимись іншими представленнями і люди почнуть жити у світі підмінених цінностей.

Нейтральної реклами не буває. Будь-

АДМІРНЕ СПОЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ ШКІДЛИВЕ ДЛЯ ВАШОГО ЗДОРОВ'Я

яка реклама побудована на психологічному принципі уваги. Без нашої уваги реклама не діє. На жаль, зараз на рекламні щити люди дивляться більше, ніж на небо. На небі відбуваються красиві явища: веселка починає блищати, журавлі пролітають, – але люди перестали їх зауважувати. Зате рекламні щити вони зауважують. Це – два різних світи: світ створений Богом, і світ, створений людьми. Ніхто не забороняє людям дивитися на небо, але вони вибирають чомусь рекламні щити.

Люди, які свідомо ставляться до реклами, не так піддані її впливу. Увага і свідомість – дві різні речі, увага не завжди зв'язана зі свідомістю і з усвідомленням. Ми говоримо – «відбилося у свідомості», але насправді це відбувається в пам'яті. А для того, щоб усвідомити те, що відбилося в пам'яті за частки секунди, можуть піти роки. Багато рекламних речей і розраховані на те, що вони не будуть усвідомлені, а ввійдуть у підсвідомість.

На рекламі косметики однієї фірми волосся у молодій людині розчесане догори, стирчить на зразок рогів. Таке ж волосся-роги – і у юної подружки. І текст: «Ефект розпатланого волосся», «Прямо як з ліжка».

У східній іконографії роги з'явилися досить пізно – бісів зображували приблизно до XVII століття з волоссям, що стоїть. Це називалося шишом. І якби у наш час потрапила давньоруська людина й побачила цю рекламу, то вона б, звичайно, подумала, що знаходиться в пеклі. І стала би молитися, щоби з цього

пекла вибратися. Використання в сучасній рекламі асоціації з чортівнею широко практикується. Саме тому, що вона має присмак забороненості, – адже архетипи нашого мислення залишаються християнськими, навіть у людей, далеких від Церкви. «Бесовщина» – це додатковий спосіб привернути увагу і привчити людей до неї...

І в цьому можна побачити спробу привчити людей до постійної присутності поруч з ними інфернального світу.

Символ, як пише О.Лосев, володіє у найвищій мірі напруженою реальністю. У сучасній рекламі багато символів. І можна сказати, що завдяки рекламі ми потрапили в деяку змінену і напружену реальність у наших містах. І якщо реальність міста змінена, а нас ніхто про це не запитав, то що це – неоголошене вторгнення в наше життя?

З моральної точки зору сучасна реклама – це, звичайно, насильство. Реклама – це частина сучасного цивілізованого суспільства, де приховане насильство над людиною відбувається з моменту народження.

Як впливає символ на душу? Наприклад, червоний крокодил – реклама сигарет?

Хтось сказав, що символи правлять світом. Це може здатися комусь перебільшенням. Але символ – це квінт-есенція людської культури, вплив символів ховає у собі багато таємниць. «Крокодил» – це підземний пекельний початок. У християнській символіці він був присутній на ранньому етапі, означаючи істоту, що протистоїть світу Небесному. І ми це підсвідомо відчуваємо.

Чому негативні емоції – страх, жах – творці реклами зв'язують з товаром, у даному випадку – із сигаретами? Чи не привчають вони нас бачити в потворному красивому, в огідному і страшному – привабливе? Привчають нас уподібнюватися бісам. Шиш – бісівське волосся сторчма – видають за вишукану красу, ідеал, до якого нібито треба прагнути. Вони дійсно підмінюють наші цінності. Привчають нас любити все, пов'язане із сатанинським світом...

Зважаючи на все це, можна побачити, що за ідеологією сучасної реклами ховається антихристиянська ідеологія, яка цілеспрямовано намагається змінювати наші цінності. За всім цим стоять у кінцевому результаті ті самі «духи злоби», котрі хочуть нас привчити до своєї присутності. Це відбувається не тільки в рекламі: сучасні дитячі іграшки – динозаври, крокодилички, дракончики, комахи – все те, що раніш викликало відразу, тепер, навпаки – усіляко тиражується.

Можна сказати, що реклама – це підробка реальності і спроба створити рукотворну, цілком керовану людиною реальність.

Наскільки реклама правдива? Стосовно свого «світу» – вона правдива. Стосовно світу природи, світу людини, світу Божого – вона спотворює цей світ.

Ми як християни повинні працювати не тільки по лінії заперечення, але і пропонувати щось своє. Реклама, у принципі, може пробуджувати і добрі почуття. Можна подивитися на рекламу з погляду позитивних і негативних емоцій, які вона викликає. Вона може викликати і посмішку, знімати напругу. Віруюча людина може духовно відгородити себе від реклами, але все одно буде відчувати жаль, що інші є мішенню.

Наталія і Юрій Яроші першими у нашому регіоні створили дитячий будинок сімейного типу. Крім своїх дітей, вони виховують сиріт, яких держава довірила в їхні руки. Про своє християнське покликання та проблеми розповіла кореспонденту «Мети» пані Наталія.

Покликання бути милосердним

ж ми усвідомлюємо, що ніхто нам цих грошей не поверне. Влада ніяк не може вирішити поміж собою, хто кому буде сплачувати, а страждаємо від цього ми і малі діти. Згідно з документами, ми оформлені в Дублянах, а насправді живемо тут.

– Хотілося б ближче познайомитись із вашими вихованцями...

– Їх у нас восьмеро. Іванка, наприклад, ми вже утримуємо понад рік. Він – із Херсонської області. До того хлопець майже рік просто голодував. Його мати відмовилася від нього, коли йому був усього рочок. Гриз суху скоринку й рачкував на підлозі. Бувало, що по три доби повзав лише з кусочком хліба. Ще й до сих пір він засинає лише тоді, коли тримає в рученятах хліб. Це у нього вже на рівні інстинкту.

Після Івасика взяли з дитячого будинку Світланку, мати якої померла. У грудні буде вже рік, як вона у нас. Ходили зі мною за нею у дитячий притулок мої хлопці. Це був їх вибір, і тепер це – справа й їхнього життя.

Згодом привезли Зорянку. Потім взяли з червоноградського інтернату рідних сестричок – Іринку, Іванку, Марічку, які родом із Жовківщини. Ще одну дитинку забрали зі Львова. Щодо останньої, то коли ми прийшли за нею, директор інтернату повідомив, що вона вже місяць перебуває в тяжкому стані в лікарні. А це – наслідок голоду та антисанітарії!

– Коли тато помер, мені було 8 років. Тата нашого вбило електричним струмом. Постраждала й мама – у стані коми пробула три місяці. Тоді його сестра, не думаючи тоді про нас, дітей, почала ділити майно: кому – хата, кому – машина... Не знаю, як їй вдалося так юридично неправильно вчинити, але нас із братом вона зібралася відвезти до інтернату. Проте вже з машини брат вихопив мене і ми втекли до діда у село.

– Тільки тепер, ставши дорослою, я зрозуміла, під якою загрозою опинилися ми тоді з братом. Наша мати, переживши клінічну смерть, вже ніколи не змогла б повернути нас з інтернату, адже навіть на теперішній час це досить складна бюрократична процедура. У мами просто не вистачило б сил через стан здоров'я перейти через усі ці перепони. Богу дякувати, через три місяці мати таки прийшла до свідомості і мала силу самотужки нас виховати.

Без тата мамі було досить важко матеріально, а тому вона взяла квартирантку. Однак сталося так, що через деякий час квартирантка народила позашлюбну дитину. Та по народженні вона від тієї дитини відмовилася. Тобто не написала формальної відмови, а, залишивши дитину в будинку «Малютко», записала її на мою маму. Ми дізналися про це лише тоді, коли надійшов запит з цієї установи: мовляв, що ж ви за бабуся, яка не може прийти відвідати онука...

Маму це дуже зацікавило, і ми поїхали туди, на вулицю Антоновича, до будинку «Малютко». Не знаю, як це їй вдалося, але мама взяла під розписку підготувати того хлопчика. Він був дуже хворий: дірки в легенях, рученята та ніжки були у гіпсі. Дитина вчилася ходити, але дитячі кісточки не витримували падінь. І взагалі хлопчик був дуже занедбаним... Мама взялась робити йому різні масажі, ванночки, сусіди несли нам одяг та їжу. Поступово ми того хлопчика викупували й потім поїхали з ним до його родини. Дід дуже втішився, бо не знав, що у нього є онук. Тоді та родина забрала цю дитину й виховала. Дуже гарний хлопчина виріс. Його рідна мати тепер живе із ним і дуже тишиться цим сином. Ось так я набула першого досвіду виховання в родині чужої дитини.

Пізнавши ми з чоловіком підготовували безпритульних дітей, що ходили по хатах і просили хліба. Ми почали з чоловіком щораз частіше говорити про це. Ми собі так міркували: наші хлопці вже великі, ще трошки – й будуть женитися. Що ж далі? Нічого нібито у житті не зробили. Чим далі займатися? От і вирішили взяти дітей з інтернату й виховати це одне покоління.

Почали ми стукати в різні двері, щоби створити притулок сімейного типу та реалізувати своє покликання. У 2002 році це почалося. Чотири роки було витрачено на ходіння по кабінетах чиновників, але з Божою ласкою, гадали ми, якщо це справа Божа, то якось здолаємо усі перешкоди. І справді – через деякий час нам зателефонував з обласного департаменту у справах сім'ї, молоді та спорту п. Кошуба і запропонував нам із чоловіком прийняти участь у багатоденному семінарі, яке проводило означене Міністерство.

Цей семінар у Києві був досить цікавим своєю тематикою, зокрема, лекціями з психології дітей, педагогіки. Разом з нами у ньому приймало участь ще вісім сімей з України. По закінченні навчання ми склали іспити, і за їх результатами з восьми родин тестування пройшли тільки дві: ми і ще одна родина з Херсона. Ми уже знали, що при Міністерстві у справах сім'ї, молоді та спорту, діє Благодійний фонд «Надія і житло для дитини», який займається придбанням будинків для тих, кому було висловлено довіру у справі виховання чужих дітей. І справді – невдовзі для нас купили недобудований будинок-коробку в Дублянській. Добували його уже на спонсорські кошти. Але переїхати до нього поки що ніяк не вдається, оскільки там іще немає опалення, не завершені сантехнічні роботи. Тому й живемо поки що з переданими нам дітьми у звичайній квартирі – як у таборі. А все через банальну безвідповідальність чиновників. Річ у тім, що хоч і будинок готовий, і свердловина з водою знаходиться на подвір'ї, але будівельники свідомо не під'єднують, мотивуючи свої дії браком коштів на помпу, крани, ванни і т.д. Чиновники радять нам взяти кредит, але

«скарб» вони тягали по хаті і твердили: «Це моє!» І лише тут я збагнула суть їхнього прохання: діти просто хотіли мати щось власне, «своє», чого вони ніколи не мали. Десь місяць тривало складання тих «кульків», і лише згодом вони зрозуміли, що з хати нічого не зникає і цими предметами можна користуватися.

І так кожного дня – щось нове. Світланка, наприклад, побачивши оселедець, називала його чомусь курочкою. Поки я стояла в черзі в магазині, дівчинка моментально кинулась до ящиків і в кожному набрала собі чогось.

Всі діти, яких ми взяли до себе, мали одну велику проблему – вони не знали, для чого в них існують зуби. Жодна дитина, що потрапила до нас, не вміла кусати і гризти. Вони носили їжу в роті, а потім випльовували. Гризти навчилися лише тоді, коли почали їсти яблука.

І ще одна загадка: я не знаю чому, але ніхто з них не їсть м'яса і риби. Цей дивацький феномен зустрічається майже у всіх дітей з інтернатів, хоча я бачила, що там їм дають якісну їжу, дають і рибу, і м'ясо.

У Брюховичах під Львовом є Реколекційний центр Української Греко-Католицької Церкви, і там відбуваються зустрічі для родин, які виховують сиріт. У капличці священник відправляє коротку Службу Божу для дітей, адже вони ще не підготовлені і не згуртовані, щоби разом ходити до церкви. Після Бого-

підбирали спеціально дітей, хоча мали на це право, – ми просто йшли до директорки і питалися, котра дитина потребує сім'ї. Це треба просто бачити: хто б не зайшов у дитячий будинок, діти кричать, що це – тато й мама, і просять, щоби їх забрали.

– А Церква, тобто християнські добродійні фонди допомагають Вам? «Карітас» наприклад?

– Ми зверталися до Благодійного фонду ім. св. Володимира. Там нам дали два ящики одягу, багато забавок. Допомогли неабияк. Але офіційно ми не маємо права до них звертатися – у Фонді нам сказали, що спочатку ми повинні звернутися до свого пароха, який має засвідчити, що ми дійсно існуємо. Територіально ми належимо до парафії церкви св. Дмитрія, але ходимо до іншої церкви – св. Йосафата: мої хлопці вже десять років там прислуговують. Я принесла пароху документ, розпорядження, а він говорить: «Ідіть до своєї парафії». Другий раз вже не хотілося просити. Було дуже прикро!

– Як же думаєте давати собі раду?

– Сподіваємось на Божу опіку і допомогу добрих людей. І ще – задумали зробити ще один крок (думаю, що правильний). Коли ми були в Києві, то їздили до родин, які створили подібні сиротинці сімейного типу у Київській області. Їм також було важко, та вони об'єдналися, створили громадську організацію зі своїм статутом та зареєструвалися як «Ліга прийомних сімей» – щоби захищати свої права і права дітей. І ми, напевно, також будемо це робити, бо якщо ми це з Божою ласкою переживемо, то знайдуться й інші родини, які створюють подібні притулки.

Ми з Юрієм перші у нашому регіоні заснували такий дитячий будинок сімейного типу, і тому нам важко. Ми звертаємось за порадою, але ніхто нам не хоче підказати, яким чином розірвати замкнене коло. А за дві мінімальні заробітні платні, які ми, може, колись отримаємо, ми повинні обов'язково щомісяця відкладати дітям на книжку до повноліття, одягати, годувати, всесторонньо розвивати у різних гуртках (музика, спорт – вони також нині не безкоштовні). А ще – платити за квартиру і лікування (у нас же є діти з вадами серця, хребта та іншими проблемами). Але ні копійки з цих коштів ми ще жодного разу не отримали. Просто ніхто не хоче зрозуміти нас. В одному з дитячих садочків у Львові ми почули навіть таке: ми можемо, мовляв, просто сидіти вдома і нічого не робити, адже нам за це дуже добре платять! А щодо сиріт, якими ми опікуємось, то це, виявляється, нечисть, і їх не можна допускати до контакту з «сімейними» дітьми! І це сказала педагог – людина, яка працює з дітьми!

Згідно з офіційною статистикою, в Україні таких дітей, як у мене – 140 тисяч. І саме тому дуже важливо, щоби наш почин підтримали інші родини. Щевнена, що не одна родина хотіла б узяти таких дітей, але, зіткнувшись із бюрократичними та іншими проблемами, у них просто руки опускаються...

В'ячеслав ЧИЖЕВСЬКИЙ,
власний кор. газети «Мета»

Держава виділяє шалені кошти на утримання дітей, та люди цього не знають. Як повідомили нам у Міністерстві у справах сім'ї та молоді, на одну дитину виділяється 1000 гривень на місяць. Жаж! Та при таких витратах діти мають ходити в золоті! Однак, як ми переконались, діти чомусь здебільшого занедбані та хронічно голодні.

Процес оформлення був дуже важкий. Скільки-то довелось походити по дитячих будинках, по різних інстанціях! А ще треба було бачити, як передавали нам цих дітей – все згідно з описом, як якое майно: трусики, шльопанці, футболка, шортики, суконочка... І ми підписували довжелезні накладні з переліком того, у чому ми взяли дітей. І так – у всіх дитячих будинках.

Та в серпні нам нарешті оформили усіх вісьмох дітей. Оформили і забули про нас, хоча дитячий будинок сімейного типу – це основний стрижень державної програми. Реально ж нам ніхто не допомагає.

– Пані Наталю, Ви розповідаєте про своїх діточок такі речі, що на гадку приходить «Мауглі» Кіплінга. Але ж ми живемо в Україні і зовсім не за законами джунглів!

– Так, але більшість інтернатівських вихованців справді нагадують Мауглі. Вони практично нічого не знають. Шестирічну дитину мені довелось навчати назв елементарних предметів: «вікно», «лампочка», «абажур». Було таке враження, що це просто недорозвинені діти з розумовими вадами, і посилали до школи їх марно. Та після щоденних інтенсивних занять діти за дев'ять місяців нагнали все. Отож, висновок простий: дітьми в цих установах просто не займаються. Складається враження, що там працюють абсолютну байдужі і сторонні люди. Це ж найлегше – поставити в карточці діагноз: психічно недорозвинута дитина. Але це не так! Стан їхнього розумового розвитку обумовлений злочинною бездіяльністю тамтешніх педагогів.

Важко повірити, але коли ми їх привели додому, діти не знали, що таке яблуко – цибулю гризли з лущинням і казали, що ці «яблукка» у кошику взяли.

Ще один «феномен» – одразу ж із першого дня перебування у нас діти просили насамперед целофанових торбин. Я спочатку ніяк не могла збагнути, для чого це їм. Вони підходили і просили: «Мамо, дай кульок!» І вони збирали в ті кульки все, що лежало в хаті – будь-які предмети, фігурки, книжки, забавки, годинники. Увесь цей свій

служінь ми, як правило, обговорюємо різні питання, пов'язані з вихованням дітей-сиріт. І виявилось, що в усіх – один і той же парадокс: сиротинські діти чомусь бояться їсти м'ясо, птицю і рибу. Якщо їм кажуть, що це м'ясо, вони панічно кричать і кажуть, що такого їсти ніколи не будуть. А якщо я їх обманюю і кажу, що це, наприклад, котлета, то вони з'їдають страву. І це не тільки з одного інтернату діти – це з різних закладів.

Одного разу Центр соціальних служб влаштував семиденний табір у Карпатах для всіх сиріт Львівщини, які мали піти у родину. Це було щось надзвичайне. Їм було призначено посилене харчування, але діти не були адаптовані до домашньої їжі. На обід подали смажену рибу, та діти почали голосно тупотіти ногами – усі (а було там 50 дітей!) – і так верещати, що довелось попросити соціальних працівників, аби ті риби більше не подавали. Згодом же, коли вони звикли, то почали їсти все без упину. Вони їдять, їм уже «не лізе»; вони виходять, блюють і знову їдять. Це – проблема, притаманна усім дітям, які потрапляють з притулків у родину. Але ми знали про це і були готові. А ще деякі діти панічно бояться чоловіків.

З харчуванням дітей дуже суцужно – бракує коштів. Я зверталася до різних організацій. Там кажуть: «Розумієте, ця програма уже запущена. Залишається лише змусити працівників чиновників, владу...» А що в результаті? Всі вони відписуються, пропонують «протриматися» до жовтня, до грудня... Дзвоню до Києва, нагадую – розумієте, це ж діти!.. До того ж – з особливими потребами! Якщо нормальна дитина в нормальній родині може з'їсти тарілку, від сили – дві, то ця дитина їсть чотири тарілки їсть і просить іще. Та ще й робить схованки по всій хаті (ми з чоловіком знаходили вареники під матрацом, булки за шафою...). Ми тільки на їжу просимо!

І що ж? Мені відповідають, що ми, мовляв, уже перерахували гроші у Львів. А у Львові чиновники мені відповідають, що все це – брехня. Куди ж іще звертатись?

Діти підростуть, і їх потрібно буде везти до школи. Себто потрібен транспорт. А хто його надасть?

І ще одне, що мене просто вражає: всім дітям нам доручили, однак жодного разу ніхто так і не поцікавився, як вони там, як їм ведеться... Вони не усвоєні – я підписалася під договором, що це є державні діти (хоча й називають нас «мамою» і «татом»). Однак я вважаю їх своїми і нікому їх не віддам. Ми не

Від автора: Як бачимо, держава зробила мудрий хід – переклала на плечі милосердних людей усі проблеми, пов'язані з вихованням сиріт та дітей, батьки яких позбавлені батьківських прав. Проблема тично виховати нормальну людину за мурами інтернату – у цьому не важко переконались, послуховавши пані Наталю. Дитина там позбавлена батьківської ласки й опіки, а з байдужими й нефаховими вихователями майже приречена на жорстокості суворого буття у стінах державної установи або на вулиці, а тому ніколи не стане вільним в повному розумінні слова громадянином. А скільки ще їх – отих маленьких «зеків доли» з переляканими оченятами – потребує людської та християнської опіки?

Тож родина Ярошів здійснила справді героїський поступок. Але чому опинилась перед глухою стіною байдужості?

Усім, хто бажав би надати допомогу Дитячому будинку сімейного типу родини Ярошів, подається тут реквізити для переказів у гривнях:

МФО банку: 325019
Код ЗКПО: 09325011
Назва банку: ЛОФ АКБ Укрсоцбанк
Рахунок: 29099600120001. Призначення платежу: зарахування коштів на рахунок 59325019 – 1002113495 Ярош Наталія Богданівна
Контактний телефон пані Наталії Ярош: +38 (032) 293-04-20.

Молодь у Церкві Третього тисячоліття

**«Ми потрібні
Церкві,
щоб вона і в цьому
поколінні, і в
наступному
залишалася юною»**

«За молоддю – майбутнє», – почула я на Львівському архієпархіальному Соборі, що відбувся 21-22 жовтня в приміщенні центру творчості дітей та юнацтва Галичини.

Але чи справді це так? Чи дійсно у теперішній час молодь має можливість реалізувати себе у суспільстві, творячи майбутнє для нащадків? Ці питання мають турбувати не лише юнаків та юнок, які вступають у самостійне життя, а й старше покоління.

У ХХ столітті молодь багато разів засвідчувала свою любов до Бога та України. От згадаймо героїв Крут. Ці молоді юнаки, як сказано у пісні – «юнацтво безвусе», – мужньо боролися і пішли на героїчну смерть задля добра. А воїни ОУН-УПА? Молоді юнаки та юнки воювали на усіх фронтах, виборюючи нашу Незалежність. І на зламі тисячоліть українська молодь таки продовжує боротися за добро. Помаранчева революція з Божої волі відбулася без кровопролиття. На майдани міст і сіл вийшли молоді люди. Вони сказали своє слово і зробили свій внесок.

Тому зараз Церква першочергово хоче чути молодь, і саме з цією метою декретом правлячого архиєрея Преосвященного Ігоря (Возьняка) було проголошено скликання Львівського архієпархіального Молодіжного Собору під гаслом «Молодь у Церкві третього тисячоліття». Таким чином Церква дала можливість молодим людям висловити бачення свого місця у Церкві та державі, а також зазначити проблеми, які постають у відносинах і співпраці молоді у парафіях.

Собор складався з двох частин – науково-практичної конференції та з'їзду молоді. Головними темами були «Місце та покликання молоді людини у Церкві», «Молодіжна християнська організація чи спільнота як можливість зустрічі молоді із Церквою», «Євхаристія – джерело справжнього щастя, пожива для життя і спасіння». Для практичної роботи було сформовано групи (кожна з них мала свою тему), у яких молодь могла висловити своє бачення щодо розуміння певної проблеми.

На з'їзді була присутня не лише молодь, а й священники, які виголошували короткі науки, члени монашеских згромаджень, які закликали до життя в правді, а також представники влади.

Припали мені до душі такі слова: «Ми потрібні Церкві, щоб вона і в цьому поколінні, і в наступному залишалася юною»...

Надія ЗАБЛОЦЬКА

КАТЕХИЗМОВІ ПРАВДИ

о. Богдан ЛИПСЬКИЙ.
Духовність нашого обряду.
Нью-Йорк – Торонто, 1974.

Щоб знати Літургію і як її служити, треба знати поділ храму. Він мусить бути так збудований, щоб функції нашого обряду можна було точно виконувати. Храм-церква, як усім відомо, ділиться на три частини. Розглянемо розміщення частин церкви з функційного боку. Іконостас, за ним на середині – престол, збоку – трапеза предлошення або проскомидійник і ризниця, по-грецьки – «діяконікон». Тут одягає священник ризи, потім приготує все до Літургії. Вівтар – це простір між іконостасом аж по апсиду. Іконостас відділяє храм від вівтаря. Перед іконостасом є т. зв. солея. За іконостасом – крилоси, лавки і столики на книги. Повинен бути т. зв. амвон, з якого священник проповідає, читає Євангеліє; з цього ж місця диакон читає прошення. По другім боці амвону стоїть єпископський трон, який мав би бути в кожній церкві, не лише як у латинників – тільки у катедральній. За нашим східним обрядом, владики є душпастирем кожної церкви, а катедра – це престольна церква. Тому єпископ візитує всі церкви своєї єпархії. Служення у нашій церкві завжди відбувається в напрямі на схід. Тому в нас неможлива така літургічна відправа, як хресна дорога, бо вона відбувається як обхід і в різних місцях вірні стають і моляться, не будучи зверненими до сходу, отже – до престолу, в якому знаходяться Святі Тайни – Христос. У нашому обряді при престолі правиться тільки свята Літургія. Тепер латинники завели нову форму звернення престолу до людей – так, що священник у часі Богослужби звертається лицем до людей-вірних. Така форма неможлива у нашому обряді. Тільки в деяких випадках це допускається – напр., при читанні Євангелія, щоби вірні могли добре чути Христове слово.

Горне сідало ще має по боках два менші або більші місця для сидання. Це було колись місце імператора, коли він брав участь у Богослуженні. Тепер воно служить виключно для владики.

СВЯТИЛИЩЕ АБО ВІВТАР. Трапеза предлошення повинна бути приміщена так, щоб свяще-

НАША УЧАСТЬ У БОГОСЛУЖІННЯХ

Продовження теми.

У попередніх числах нашої газети ми публікували окремі уривки з книжки «Духовність нашого обряду» авторства о. Богдана Липського. Окремі читачі ототожнюють авторство о. Б. Липського з позицією редакції газети «Мета», неправильно вважаючи, що хтось із працівників нашої газети і є автором тексту. Ми вважаємо, що про потребу знати Святу Літургію, про поведінку вірних у храмі, про обрядові питання, котрі стосуються кожного з нас в періодичній церковній пресі публікується дуже небагато. Саме тому намагаємося хоч в якійсь мірі заповнити цю прогалину, подаючи тексти о. Б. Липського, цього відомого знавця нашого східного обряду. Сподіваємося, що подані матеріали принесуть користь кожному нашому читачеві.

ник не стояв плечима до престолу. Характеристичним для нашої церкви є те, що Богослужба відбувається у цілій церкві: у святині, при тетраподі, перед іконостасом і на амвоні. Інші Богослуження, т. зв. партикулярні, відбуваються перед тетраподом. Неможливе у нас Богослуження при бічних престоллах, – і в нас таких престолів нема, є тільки ікони. Богослуження покаятні – на

Літургія неможлива в правдивому сенсі. Так було довгі століття. Щойно пізніше закралася до церковного життя дія священника без вірних. Давніше не вільно було правити священникам, якщо, принаймні, не було служущих. Лад, порядок, черговість, акуратність не є походження військового, а релігійного. Лад є характеристичний для східного обряду, бо Церква мусить бути найкращим зразком

потребу відбуваються поперед людей перед тетраподом. Богослуження за померлих, а також литії відбуваються у притворі. Це виходить певного роду процесія, коли священник змінює місце при Богослуженнях, бо в наших церквах є ще зовнішній притвор – перед входом до Церкви побіч внутрішнього. Це виразно було зазначено в наших дерев'яних церквах по селах.

Тепер про поведінку вірних. У нас затратилося первісне почуття, яке тривало довгі століття: з хвилиною, коли вірний переступив поріг церкви, він – у Божому домі, увійшов у небо, забуваючи усі дочасні речі, усі земні справи. Він має повністю переобразитись. Можемо порівняти це з офіційним прийняттям у короля чи у президента держави. У нас же після входу людей до церкви не видно зміни в їх поведінці.

Кожна дія священника чи церковної прислуги уважається священною, і це вимагає пошани. Часом буває, що треба щось сказати чи когось перепросити: це зрозуміло, але на це є інша пора. Ціла дія священника і вірних є літургічна. Ми затратили це почуття, бо думаємо, що літургічну дію виконує тільки священник, а це – спільна дія. Це не те саме, що прийти на академію, де наша присутність пасивна. На Літургії ми діємо, ми – як актори. Без вірних

ладу й порядку.

Одяг, в якому приходимо до церкви, має бути святковий, не przypadковий, як це нераз у нас буває. В наших селах убиралися до церкви в найкращий одяг, а навіть зі шапкою в руках ніхто не входив до церкви. Треба було мати на собі повний одяг, але без плаців і капелюхів. Однак, цього не практикувалося, бо наші церкви не були опалювані, а тепер завелось таке й при опалюванні. До Святого Причасття треба приступати з вільними руками, без торбинок, капелюхів чи книжечок. Руки складається на грудях навхрест.

Вхід до церкви має починатися виходом на її середину з одним боком глибоким поклоном. Впродовж року такий поклін робимо із знаком хреста, а в пості – отриманий з трьома поклонами. Опісля відмовляємо якусь молитву («Отче наш») або якусь іншу молитву, відходимо на своє місце, і вклонюємося на обидва боки до своїх сусідів. Це є вияв почуття спільноти. Священник, коли починає Літургію, відчитує молитви, вклоняється перед престолом та іконам, опісля повертається до людей і вклоняється в один і другий бік. Це означає повсякчасне прощення у Бога і людей. Може, хтось когось вразив, когось недоцінив. І це – спосіб направити кривду, бути чистим перед

Юлія Тимошенко зустрілася з керівниками релігійних конфесій України

На зустрічі активу фракції БЮТ з Всеукраїнською Радою Церков і релігійних організацій, що відбулася 24 жовтня в Києві, її лідер Юлія Тимошенко пообіцяла представникам релігійних конфесій сприяння у вирішенні тих проблем, по яких немає розбіжностей між різними конфесіями. «Ми маємо намір домогтися введення в наших школах предмету «християнська етика», – заявила Ю.Тимошенко. – Крім того, наша фракція підготує законопроект, що надасть Церквам право відкривати власні навчальні заклади. Взагалі потрібно розібратися, чому міністр освіти Станіслав Николаєнко саботує викладання в школах християнської етики». За словами лідерки БЮТ, ще один момент, у якому її політична сила обіцяла Церквам сприяння, – це розробка нового закону про свободу совісті та

віросповідання. «Так, діючий закон досить прогресивний, однак і він не досконалий, – заявила Ю.Тимошенко. – Новий час диктує необхідність у прийнятті нового закону».

Юлія Тимошенко також повідомила, що має намір внести на розгляд парламенту законопроект, що регулює право власності на землю, відведену для культових споруд. «Уряд у проекті бюджету на 2007 рік знімає із Церкви всі пільги на плату за землю, – сказала вона. – Однак Церква в нас небагата й може не витримати такого фінансового навантаження. Ми будемо домагатися відновлення цих пільг. Крім того, потрібно врегулювати питання власності на культові споруди. Не секрет, що багато з них не були повернуті Церквам. А деякі навіть були незаконно приватизовані. Ми маємо намір

Церква і політикум

вирішити цю проблему на рівні парламенту».

«Релігія і політика»

3 ІСТОРІЯ ЦЕРКВИ

Життя віггане Богові

ОТЕЦЬ ЯРОСЛАВ МУРОВИЧ

Минуло 32 роки, як покинув земний світ о. Ярослав Мурович, та постать його і понині може служити зразком високого духу, великої громадянської активності та глибокої безкорисливості й жертвовності.

Народився о. Ярослав Мурович 1891 року у сім'ї о. Теодора Муровича в м. Швейків на Тернопільщині. Маємо мало відомостей про його юність, але той факт, що він належав до Українських Січових Стрільців, говорить сам про себе. У 1928 році закінчив Львівську Богословську Академію і був висвячений Митрополитом Андреем як неодружений священник.

І ось о. Ярослав Мурович – парох с. Нестаничі Радехівського деканату. Тут проявились основні риси його особистості. Це насамперед – ревність у душпастирській праці. Друге, що характеризує цього священника, – це висока національна свідомість, патріотизм і громадянська активність. Він невпинно вів велику просвітницьку роботу серед своїх парафіян, збудував читальню, заснував кооперативу, організував хор тощо. З його підтримкою діяв Союз Українок, навколо нього гуртувалась молодь, утворювались самоосвітні гуртки, із запалом ставились аматорські театральні вистави. Відповідно, молодь його парохії відзначалась великим патріотизмом і здатністю до самопожертви в ім'я свободи України. Як цінували його парафіяни, виявилось потім, коли отець був запрошений у советський концтабір, і парафіяни жертовно, зі своєї ініціативи, слали йому посылки. Далекобіжним результатом його плідотворної праці можна вважати і той факт, що с. Нестаничі уникло міжконфесійного розбрату і становить єдину греко-католицьку громаду.

Закономірно, що священник, який так виховував своїх парафіян, не міг уникнути репресій з боку окупаційних влад, які правили нашим краєм. Тому прийшлося о. Муровичу двічі відбутися польське ув'язнення: два роки провів він у Березі Картузькій, а в 1936-1937 роках разом із іншими священниками відбув покарання у Дрогобицькій тюрмі. При цьому довелося йому зазнати і жорстоких побоїв. Та саме тоді й виявились його велика мужність і незламність: ніхто й ніщо не змогло змусити його поступити всупереч своїм переконанням, відмовитись від обов'язку, накладеного Богом та власною совістю.

Особливо це проявилось, коли прийшла советська влада. Насамперед о. Мурович не підкорився забороні обслуговувати дітей – діти й надалі масово ходили до церкви на Богослужіння, на катехизацію, до Сповіді і Причастя. Тоді нова окупантська влада («перші більшовики», як переважно називає її нарід) закрила церкву у с. Нестаничі. Отець змушений був мешкати по людах, але й далі невпинно душпастирював. Від неминучого арешту його поряткував прихід німців.

З приходом німців дещо наладилась душпастирська праця о. Муровича. Його навіть назначили старостою села – за що потім гірко поплатився. Та з часом антиукраїнська політика німців викликала різкий спротив українських націоналістичних сил, і о. Ярослав Мурович, чим міг, допомагав волинським повстанцям, упівцям: здійснював духовну опіку, надавав матеріальну поміч, переховував їх у час облав. Для цього облаштував у себе на плебанії криївку, до якої входилося з люку у просторій ідальні, який був накритий килимом і на якому стояв великий обідній стіл. Виявляв неабияку мужність і здатність до холонокровного ризику. Не похитнув його і той трагічний факт, що молодший його брат Стефан Мурович загинув у німецькій тюрмі в Станіславові.

Патріотизм і високорозвинене почуття обов'язку не дозволили йому виїхати на Захід, – хоч добре усвідомлював, що принесе більшовицька влада.

І ось почалось спонукання до переходу на православ'я. Спочатку кагебісти намовляли отця підписати православ'я, обіцяючи, що лише тоді матиме змогу відправляти у відкритій церкві. При цьому до нього приходили високі чини КГБ, досить обізнані у релігійних питаннях, і затіяли дискусію про необхідність православного обряду. Побачивши свою неспроможність переконати отця, почали погрожувати військовим трибуналом, згадуючи виконання отцем обов'язків старости.

Лідія КУПЧИК

(Закінчення у наступному номері «Мети»)

Олександр Мороз в черговий раз проявив своє лицемірство

20 жовтня відбулася зустріч членів Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій з головою Верховної Ради України О. Морозом. За повідомленнями інформантів, під час зустрічі він підкреслив, що парламент налаштований на співпрацю із конфесіями, оскільки, як він зазначив, звертаючись до керівників Церков та релігійних організацій, «за вами стоять віруючі, а ставлення до діяльності релігійних спільнот з боку держави має бути поважним».

При цьому слід нагадати, що 17 жовтня, тобто за три дні до зустрічі, це не завадило «Антикризовій коаліції» Верховної ради, зокрема фракції Соціалістичної партії, рішуче виступити проти законопроектів, спрямованих на поновлення права релігійних організацій на постійне користування земельними ділянками із земель державної та комунальної власності. Причому саме представник Соцпартії М. Садовий висловився щодо того, що віра – це, мовляв, лише стан душі, для якого не потрібна земля, а релігійні структури використовують цей стан у своїх інтересах, а тому парламент не повинен сприяти їхній діяльності. Інший його однопартієць – С. Бульба – заявив, що в жодному випадку не можна підтримувати вказані законопроекти. Відповідно, як відомо, фракція Соціалістичної партії, головою якої є О. Мороз, практично в повному складі не підтримала їх, чим сприяла відхиленню законопроектів, знехтувавши позицією керівників Церков, висловленою останніми у листах до керівників фракцій і особисто О. Мороза. Таким чином, на словах роздаючи обіцянки сприяння Церквам і релігійним організаціям, насправді О.Мороз та Соціалістична партія, яку він очолює, залишаються байдужими до потреб

мільйонів віруючих громадян України.

Крім того, за наявною інформацією, під час зустрічі О.Мороз

поставив у пряму залежність питання підтримки проекту нової редакції Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», над яким працює робоча група Мін'юсту за участю представників Церков і релігійних організацій, із підвищенням статусу Державного департаменту у справах релігій (нагадаємо, що останній є спадкоємцем Державного комітету України у справах релігій, який навесні 2005 року був ліквідований Указом Президента України). Причинами ліквідації стали непоодинокі випадки адміністративного тиску з боку зазначеного органу на керівників релігійних організацій, особливо під час виборчої кампанії 2004 року, а також недоцільність існування Держкому в умовах демократизації суспільного життя. Простіше говорячи, такий орган у статусі центрального органу виконавчої влади потрібен лише для здійснення державного тиску на релігійні організації. Можемо припустити, що намагання нинішніх керівників Держдепу підняти його статус мають мало спільного з інтересами сприяння діяльності Церков і релігійних організацій, а також утвердження релігійної свободи в Україні.

Так само, як і позиція

О.Мороза щодо необхідності підвищення статусу вказаного органу, а практично – поновлення сумнівного Держкому, не має нічого спільного із його ж словами, сказаними на зустрічі з членами ВРЦ, щодо того, що «ніхто не має права втручатися у діяльність Церкви». При цьому абсолютно незрозуміло є згода керівників Церков із поновленням Держкому. Чи це є прояв нашої слов'янської туги за «сильною рукою»?

І останній штрих. Говорячи про свою готовність всіляко сприяти розв'язанню нагальних для Церков і релігійних організацій питань, голова Верховної Ради водночас заявив про недоцільність ухвалення законопроектів В. Стретовича щодо надання релігійним організаціям права на заснування загальноосвітніх навчальних закладів (нагадаємо, що на сьогодні релігійні інституції, на відміну від фізичних осіб та громадських організацій, не мають цього права, що є проявом їх дискримінації порівняно із іншими суб'єктами права, а також суперечить бажанням мільйонів віруючих батьків). Також варто нагадати, що саме О.Мороз виявився противником внесення вказаного законопроектів взагалі до порядку денного поточної сесії Верховної Ради і лише наполегливість В.Стретовича призвела до все ж таки включення його до порядку денного, всупереч позиції О.Мороза. Отже, порівнюючи слова О.Мороза та його реальні справи, чомусь згадується попередження Спасителя щодо тих, «що приходять до вас в одежі овечій, а всередині – хижі вовки». Християни, будьте пильні!

Юрій РЕШЕТНИКОВ,
кандидат філософських наук

На одну тему

СТАЛІН І «ТРЕТІЙ РИМ»

Документальний фільм із циклу «Православна енциклопедія» під назвою «Сталін і Третій Рим» незабаром вийде на екрани, повідомляє «Интерфакс». У ньому зібрано унікальні кадри й факти про те, як Сталін почав відродження Російської Церкви і спробував зробити те, що не вдалося жодному російському імператору. Мова йде про спробу втілити ідею Москви як третього Риму, яку колись сформулював монах Філофей. Ця теорія закріплювала історичне значення столиці російської держави як всесвітнього політичного й церковного центру.

У картині розповідається, як у розпал війни за особистим наказом Сталіна режисер Сергій Ейзенштейн знімав епопею про Івана Грозного. У вуста самодержця вкладалася 500-літня ідея третього Риму, яка у ті роки почала все більше опановувати колишнього грузинського семінариста.

Автори фільму наводять сенсаційні деталі, використовують рідкісну хроніку. Зокрема, глядачі зможуть побачити, як

Георгій Карпов – куратор Церкви по лінії держави – на очах здивованих гостей цілує нового патріарха. Цей поцілунок – результат довгих погоджень на найвищій владній верх, символ нової державної позиції стосовно Церкви. На цій інтронізації, коли вперше в радянській столиці були присутні глави Православних церков Європи та Близького Сходу, Сталін вимагає якнайшвидше створити в Москві Всесвітній православний релігійний центр. «Сталін постійно говорить, що треба натискати, пробувати. Молотов говорить, що це не вдасться. Сталін же далі тиснув: а ви спробуйте, спробуйте», – розповідає доктор історичних наук, депутат Держдуми Наталія Нарочницька.

Документальний фільм, створений як захоплюючий детектив, розповідає про крах сталінських задумів. Але саме завдяки цим задумам патріархові Алексію I вдалося почати відродження в Росії православ'я, зокрема відкрити 500 нових «приходів» та Троїце-Сергієву лавру.

Московська церква та її «творець»

4 вересня 1943 р. з ініціативи Сталіна відбулася його зустріч із групою священнослужителів, що закінчилася створенням «Російської Православної Церкви Московського Патріархату». Групу ієрархів, що вдостоїлася аудієнції в «вождя народів», очолював митрополит Сергій (Старгородський), що ще в 1927 році видав знамениту «Декларацію», яка проголошувала повну лояльність стосовно радянської влади. Підписання цієї декларації стало своєрідним «благословенням» для співробітників НКВС посилити фізичне знищення православних священників, ченців і віруючих мирян. Митрополит Сергій завжди був готовий перед цілим світом виправдовувати більшовиків своїми заявами, що, мовляв, в Радянському Союзі немає переслідувань Церкви. До 1937 року каральні органи радянської влади знищили стільки архиєреїв, священників, ченців і віруючих, що православна Церква в Росії фактично перестала існувати відкрито й майже повністю пішла в катакомби.

Як відомо, у перші місяці війни в 1941 р. багато росіян в радянській уніформі відмовлялися захищати «радянську батьківщину» і не лише здавалися німцям сотнями тисяч, але й просили в німців зброю, щоб іти бити комуністів. Такого російська армія не знала протягом цілої своєї історії. Сталін гарячково почав шукати вихід з такого стану речей. Саме тоді, внаслідок відмови народу захищати радянський режим, було ухвалено рішення зробити ставку на російський патріотизм. Марксистські гасла були тимчасово сховані в архів, а замість них були витягнені гасла з історії Росії.

1 січня 1943 р. в армії було запроваджено погони, для офіцерів і генералів – золоті, саме такі, які під час громадянської війни більшовики вирізали на шкірі у офіцерів-білогвардійців. 1 вересня 1943 р. було запроваджено роздільне навчання: окремо для хлопчиків і для дівчинок; було засновано ордени Суворова, Кутузова, Дмитра Донського та ін.; полкам і дивізіям почали привласнюватися імена царських

Вітаємо ювілярів

Святкують ювілеї у листопаді:

20-річчя священства – о. Роман Шафран (09.11)

15-річчя священства – о. Любомир Кім (02.11)

15-річчя священства – о. Любомир Ортинський (21.11)

15-річчя священства – о. Тарас Крупач (23.11)

5-річчя священства – о. Сергій Стесенко (11.11)

5-річчя священства – о. Руслан Трех (11.11)

65-річчя уродин – о. Роман Отчич (07.11)

50-річчя уродин – о. Борис Ковальчук (14.11)

45-річчя уродин – о. Микола Мисюк (03.11)

40-річчя уродин – о. Михайло Сулик (03.11)

35-річчя уродин – о. Юрій Лісньовський (25.11)

гвардійських та інших полків, а радянська пропаганда голосно сурмила про священні, овіяні славою, вікові традиції таких полків. Війну з Німеччиною почали називати «вітчизняною», тобто, боротьбою російського народу з іноземними загарбниками. Про комунізм ніхто більше не говорив.

Налагоджуючи пропаганду, Сталін не забував і про духовну сторону питання. Першим проявом показної зміни з боку влади стосовно Церкви було скасування комендантської години на Великдень 5-го квітня 1942 р. По радіо було передане розпорядження коменданта Москви: «відповідно до традиції» на всю великодню ніч дозволяється безперешкодний рух по місту. Товпи народу повалили до заутрені.

Згадане зібрання священнослужителів 4 вересня 1943 р. було цілком і повністю організоване Сталіним. У ході цієї зустрічі Сталін наказав почати видання «Журналу Московської Патріархії», відкрити деякі семінарії й духовні академії. На цій же зустрічі на шию новоспеченому «патріархові» посадили «Раду в справах Російської Православної Церкви», очолену, за вказівкою Сталіна, Георгієм Григоровичем Карповим – у недалекому минулому начальником відділу НКВС по боротьбі з релігією. При цьому призначенні Сталін заспокоїв митрополитів, сказавши, що тов. Карпов – людина посадова. Якщо йому наказували знищувати священників – він їх знищував, а тепер, якщо йому наказують їх охороняти – він їх буде охороняти. Як згадував сам Карпов, розмова Сталіна з митрополитами тривала 1 годину 55 хвилин. Творця московської «церкви» особливо цікавили три основних питання: як буде нази-

ватися новий «патріарх», коли може бути скликаний «архиєрейський Собор» і чи потрібна якась допомога з боку радянського уряду. На запитання Сталіна митрополит Сергій відповів, що найкращим приміщенням для патріархії й для патріарха став би колишній ігуменський корпус у Новодівочому монастирі, а щодо допомоги, то найкраще було б виділити для «патріарха» автомобіль. Крім того, було б бажаним і правильним, якби уряд ще дозволив прийняти для патріарха титул «патріарха Московського й всея Русі», а архиєрейський Собор можна будувати через місяць. У відповідь Сталін поцікавився: «А чи не можна виявити більшовицькі темпи?». На закінченні прийому митрополит Сергій звернувся з коротким вдячним словом до радянського уряду й особисто до товариша Сталіна. 8 вересня 1943 р., тобто через 4 дні після вказівки вождя, «малиновий» дзвін сповістив мешканців столиці про обрання на «архиєрейському Соборі» «Патріарха всея Русі» – на прохання Сталіна більшовицькі темпи було виявлено.

Як бачимо, що і повсякденна діяльність РПЦ МП, і історія її виникнення демонструють абсурдність тверджень про Московську Патріархію, як про «наслідницю й правопріємницю тисячолітньої Русської Церкви». Насправді її новітня історія нараховує не тисячу, але лише 63 роки, а її засновниками стали не святі отці, що діяли відповідно до канонів Православної Церкви, а група відступників, що виконували волю цинічного безбожника.

За матеріалами Інтернет-видання
опрацював
Станіслав САХАЛІН

P.S. з тих пір минуло 63 роки...